

HELSINGIN OLYMPIALAISTEN VAIKUTUS SUOMEN POLIISIIN

Aiheesta käytyä keskustelua lehdistössä vuosina 1948-1953

Antti Siekkeli

5/2020

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto
Antti Siekkeli	Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi	Julkisuusaste
Helsingin olympialaisten vaikutus Suomen poliisiin	Julkinen
Ohjaaja	Opinnäytetyön muoto
Ilkka Lukkari & Esa Vuorinen	Laadullinen tutkimus
Tiivistelmä <p>Helsingin olympialaiset olivat yksi poliisin suurimmista siihen asti kohtaamista haasteista. Poliisin oli suoriuduttava tilanteessa, jossa ei voitu eikä haluttu epäonnistua. Poliisi halusi muun kansakunnan tavoin osoittaa kyvykkyytensä ja näyttää osaamisensa muulle maailmalle.</p> <p>Opinnäytetyö on toteutettu laadullisena tutkimuksena perehtymällä olympiakisojen aikakauden poliisin ammattilehdistöön sekä sanomalehdistöön. Lehtikirjoituksista on etsitty olympialaisia ja poliisia käsitteleviä kirjoituksia. Aineiston teemoittelun avulla on löydetty asiakokonaisuuksia, joita on ollut olympialaisten takia kehitettävä tai muutettava. Tutkimuksen aluksi on avattu poliisin toimintaympäristöä ennen vuoden 1952 kisoja. Tämän taustan ymmärtäminen auttaa hahmottamaan ja käsittelemään esiin nousseita teemoja.</p> <p>Olympialaiset nostivat entistä enemmän esiin tarpeen poliisin ammatilliselle kehitymiselle. Parantunut kielitaito ja uusittu virkapuku antoivat poliisista sivistyneen ja ammattimaisen kuvan. Olympialaiset muuttivat poliisin toimintaa yleisöystävällisempään suuntaan. Tällä huomattiin olevan positiivinen vaikutus poliisin ja yleisön välisiin suhteisiin. Poliisin yleisölähtöinen toimintamalli helpotti normaalien työtehtävien hoitamista. Poliisiin toiminnan kehittymisen lisäksi julkisen keskustelun piiriin saatiin poliisin kannalta tärkeitä asioita, kuten poliisien palkkaus. Poliisin onnistuminen kisojen aikana lisäsi poliisin saamaa kunnioitusta ja arvostusta. Olympialaisilla oli laajoja vaikutuksia poliisin toimintaan. Kielitaitoa, ammatillista osaamista ja toimintatapojen muutoksia vietiin olympialaisten vauhdittamana eteenpäin. Kisojen seurauksena huomattiin mahdollisuudet myös kokonaan uusille toimintatavoille, kuten poliisin harkintavallan lisäämiselle.</p> <p>Historiaa tuntemalla ymmärrämme nykyisyyttä ja pystymme suunnittelemaan tulevaa. Tutkimuksen avulla kyetään tarkastelemaan poliisin nykytilannetta ja tulevaisuuden haasteita.</p>	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
49	Toukokuu 2020
Avainsanat	
olympialaiset, historia, poliisi, lehdistökirjoittelu, kehitys	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 POLIISI JA POLIISIN TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	3
2.1 Suomi sotien ja olympiakisojen välimaastossa	3
2.2 Poliisikoulutus	3
2.3 Helsinki poliisin työympäristönä.....	4
3 HELSINGIN OLYMPIALAISET	6
3.1 Kansallinen merkitys	6
3.2 Olympialaisten poliisioperaatio.....	7
4 TUTKIMUKSEN AIHE JA TOTEUTUS.....	8
4.1 Tutkimusongelma	9
4.2 Tutkimusmenetelmä	10
4.3 Tutkimuksen aineisto.....	11
4.3.1 Poliisimies	12
4.3.2 Suomen poliisilehti	12
4.3.3 Helsingin Sanomat	12
4.4 Aineiston rajaus	12
5 AINEISTON TEEMOITTELU	13
5.1 Olympialaisten aikainen poliisitoiminta	14
5.1.1 Kisoihin valmistautuminen.....	17
5.1.2 Poliisin työvälineet ja kalusto	21
5.2 Kielitaito	22
5.3 Virkapuku	26
5.4 Käyttäytyminen ja julkisuuskuva	29
5.4.1 Poliisitoiminnan vaikutuksia poliisin ja yleisön suhteisiin	32
5.5 Palkkaus	35
5.6 Palaute.....	37
6 AINEISTON YHTEENVETO	38
6.1 Lähdekriittisyys	39
6.2 Aineiston analysointi	40
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	43
7.1 Vaikutukset poliisin toimintaan	44
8 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	45
9 POHDINTA	46
LÄHTEET	48

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Helsingin olympiakisojen aiheuttamia muutostarpeita ja esille nostamia kehityskohteita poliisitoiminnassa. Poliisimuseon tutkija Maritta Jokiniemen mukaan olympiakisoilla tiedetään yleisesti ottaen olleen vaikutusta Suomen poliisin kehitykselle. Esimerkiksi poliisin palvelukulttuuri muuttui yleisöystävällisempään suuntaan. Tarkempaa tutkimusta aiheesta ja kyseisen ajankohdan mielipiteistä ei kuitenkaan ole tehty. Poliisin historiaa on tutkittu esimerkiksi poliisikoulutuksen näkökulmasta sekä kirjoittamalla historiikkeja poliisilaitosten vaiheista. Näissä tutkimuksessa olympialaisia on käsitelty, mutta aihe on jäänyt sivuosaan.

Lehdistömateriaalin avulla voidaan tarkastella, mitä eri aiheita on käsitelty ja miten niihin on suhtauduttu. Tutkimuksessa on perehdytty Suomen poliisilehteen, Poliisimies -lehteen sekä Helsingin Sanomiin. Poliisimies ja Suomen poliisilehti olivat kyseisen aikakauden merkittävät poliisin ammattilehdet. Suomen poliisilehti edusti päällystöön kuuluvia Suomen Nimismiesyhdistä, Suomen Poliisiupseeriyhdistystä sekä Poliisikunnan Keskusliittoa. Poliisimies oli Suomen Poliisien Liiton jäsenlehti eli toimi poliisimiehistön äänenkantajana. Helsingin Sanomat oli olympialaisten aikaan vakiinnuttanut asemansa yhtenä merkittävimmistä suomalaisista sanomalehdistä. Helsingin Sanomat uutisoi kattavasti koko Suomen tapahtumista. Näiden kolmen lehden materiaalien avulla saadaan selville ajatuksia kattavasti koko poliisikunnan sekä myös siviilien näkökulmasta.

Historian tuntemuksella kyetään ymmärtämään nykyhetkeä. Kaikki kehitys, myös poliisitoiminta, on pitkän jatkumon tulos. Historiaa tutkimalla ja analysoimalla opitaan asioiden syy- ja seuraussuhteita. Kun ymmärrämme ja tiedostamme poliisitoiminnan kehitykseen vaikuttaneet taustatekijät, pystymme hahmottamaan nykytilanteen paremmin. Ja mitä paremmin nykyhetken kokonaiskuva hallitaan, sen paremmat eväät ovat tulevaisuuden suunnitteluun.

2 POLIISI JA POLIISIN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1 Suomi sotien ja olympiakisojen välimaastossa

1940-luvulla sota oli merkittävässä roolissa niin poliisin kuin koko yhteiskunnan kannalta. Sota jätti jälkensä myös yksittäisiin poliisimiehiin. Sotien aikana poliiseja oli sotapalveluksessa noin kolmannes poliisin henkilöstöstä (Hietamies 1992, 278). Sodan vaikutukset heijastuivat poliisin toimintaan sodan jälkeen. Esimerkiksi väkivallan käyttö oli yleistä ja perusteet siihen saattoivat ajoittain olla hyvin kevyet (Levä 2002, 145).

40-luvun lopulla yhteiskunnan tasapainoa horjuttivat lakkoilut. Poliisi joutui näissä tapah- tumissa valtiovallan ja kansalaisten puristuksiin. Poliisin oli suojeltava yhteiskuntarauhaa mutta se oli tehtävä mahdollisimman rauhallisin keinoin. Tähän ei kuitenkaan esimerkiksi Arabian ja Kemin lakoissa täysin pystytty, vaan poliisi joutui käyttämään väkivaltaa. Poliisi oli myös lähtökohtaisesti valmistautunut kovin keinoin. Esimerkiksi Kemin lakkoa hoi- tamaan poliisi oli varautunut pampuihin, pistooleihin, kyynelkaasun ja konekiväärien kanssa. (Itsenäisen Suomen poliisi-verkkonäyttely, 1940-luku).

Ennen olympialaisia poliisi sai käyttöönsä uudet virkapuvut, jotka oli modernimmat verrat- tuna aiempiin, sotilaallisiin pukuihin. Poliisi sai käyttöönsä lisäksi uutta kalustoa, kuten kannettavia radioita. (Itsenäisen Suomen poliisi-verkkonäyttely, 1950-luku).

2.2 Poliisikoulutus

Poliisikoulutus on muovautunut historiansa aikana muun yhteiskunnan vaikutuksesta. Myös olympialaiset ovat osaltaan vaikuttaneet poliisien koulutukseen. Kisojen lähestyessä ymmärrettiin poliisin roolin näkyminen myös kansainvälisesti. Poliisien käyttäytymiseen alettiin myös kiinnittämään huomiota, samoin kuin yksilön merkitykseen koko ammatti- kunnalle. (Jansson ym. 2018, 158).

Poliisikoulutuksen kehittämistä pohtinut toimikunta oli tuonut vuonna 1944 esille ajatuk- sen käytöksen ja julkisen esiintymisen lisäämisestä omaksi oppiaineeksi miehistöluokalle. Vielä tuolloin ei oppiainetta kuitenkaan lisätty. Tarkoituksena oli kuitenkin lisätä poliisien arvostusta kansalaisten silmissä. (Jansson ym. 2018, 105).

Olympialaiset sijoittuvat aikakauteen, jolloin myös poliisikoulutus muuttui merkittävästi. Vielä 1940-luvulla poliisityö opittiin suurelta osin käytännön työelämässä. Kursseille päästiin vasta sitten, kun oli ensin tultu palkatuksi poliisiin työhön. Tämän asian korjaamiseksi ryhdyttiin järjestämään lyhyitä alokaskursseja. (Jansson ym. 2018, 92). Sotien jälkeistä aikaa leimasi myös poliisikoulutuksen pirstaleisuus. Koulutusta järjestivät Liikkuva poliisi, lääninhallitukset kuin myös Valtion poliisikoulu (Jansson ym. 2018, 96).

Liikkuvalla poliisilla oli merkittävä rooli poliisikoulutuksessa. Vuonna 1949 sen rooli alokkaiden kouluttajana vahvistettiin ja suurimmillaan Liikkuvan poliisin rooli alokkaiden kouluttajana oli 40- ja 50-lukujen vaihteessa. Koulutuksen kesto ja sisältö eivät kuitenkaan olleet vakiintuneet, vaan vaihtelivat aina silloisen henkilöstötarpeen mukaan. (Jansson ym. 2018, 96-102). Vuonna 1951 alokaskurssin kestoksi vakiintui 12 viikkoa, joista kaksi oli harjoittelua Helsingin poliisilaitoksen eri osastoissa. Koulutuksen painopiste oli kahdessa kokonaisuudessa, joista toinen oli käytännön liikennevalvontatyö ja toinen käyttäytyminen ja yleisön kanssa toimiminen. (Jansson ym. 2018, 117).

Poliisikoulutus yleisesti ottaen kehittyi 1950-luvulla. Koulutuksessa lisättiin käytännön oppimista, esimerkkeinä tästä sormenjälkien ottaminen ja käytännön harjoitukset lavastetuista tilanteista apuna käyttäen. Koulutuksen muutoksen taustalla oli uusien tekniikoiden ja välineiden saatavuus. Myös poliisin toimintaympäristö pakotti poliisin kehittymään, koska rikollisuus monimuotoistui jatkuvasti. (Jansson ym. 2018, 169-172).

2.3 Helsinki poliisin työympäristönä

Rikosilmoituksia vuonna 1950 poliisille kirjattiin 10189 kappaletta selvitysprosessin ollessa 72,5. Ilmoitusten määrä oli pudonnut 40-luvun huippulukemista miltei kolmannekseen. Poliisihenkilöstöä Helsingissä työskenteli olympiavuonna 1952 kaikkiaan 1626 kappaletta. (Keskinen & Silvennoinen 2004, 174, 495). Rikosilmoitusten kokonaismäärää nosti se, että vuoteen 1968 asti juopumus oli syytteenalainen rikkomus (Schulman ym. 2000, 206).

Järjestyspoliisi oli jakaantunut vartiopiireihin, keskuspoliisiosastoon, auto-osastoon sekä ratsastavaan osastoon. Vartiopiirin tehtävänä oli yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen. Toiminta perustui pitkälti vartiointiin ja valvontaan oman piirin alueella. Hoitettavana olivat myös järjestysrikkomukset ja pienet rikosasiat sekä erilaisia paperitöitä.

Kuulustelut olivat komisarioiden tai ylikonstaapelien tehtävä. (Keskinen & Silvennoinen 2004, 195-198).

Liikenteen kasvu johti keskuspoliisiosaston alaisen liikenneryhmän henkilömäärän kasvuun. Eniten työllistänyt tehtävä oli liikenteen ohjaus. Vaikka ensimmäiset liikennevalot Helsinkiin saatiin vuonna 1951, ne yleistyivät laajemmin vasta 60-luvun loppupuolella, jolloin myös työn määrä liikenteenohjauksessa alkoi vähentyä. Satamien ja vesialueiden järjestyksen ylläpitämiseen oli vuonna 1948 perustettu satamapoliisi. Pohjoismainen passi-vapaus vähensi Satamapoliisin työmäärää ja vuonna 1954 Satamapoliisi lopetettiin. Satamapoliisi kuului yhtenä osana keskuspoliisiosastoon, johon kuului myös radiopoliisi radioautoineen ja -moottoripyörineen. Radiopoliisi oli perustettu tehostamaan hälytystehtävien hoitamista. Radiopoliisia ohjattiin keskuspoliisin päivystyshuoneesta. (Keskinen & Silvennoinen 2004, 201-205).

Kuva 1. Moottoripyöräpoliisit Helsingin Museokadulla 1952 (kuva: Eino Pakarinen)

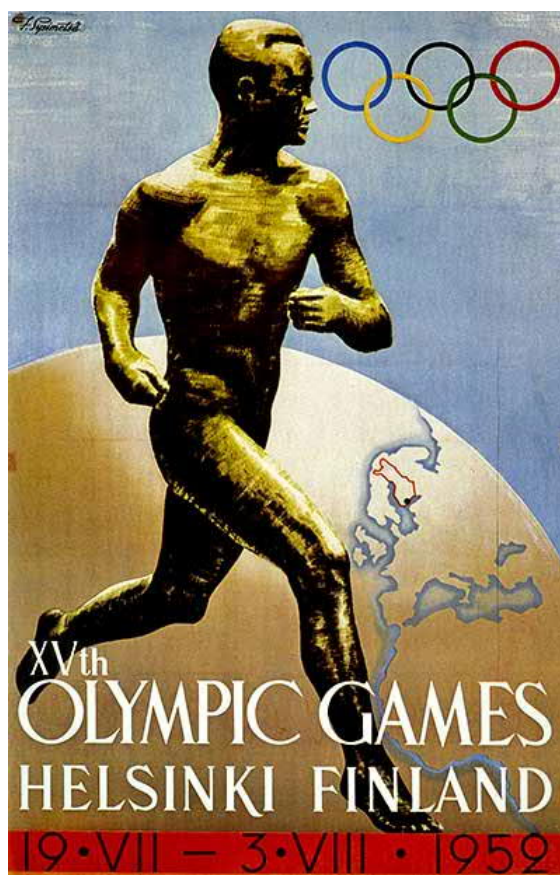
Rikospoliisi oli 50-luvun alkupuolella jaettu viiteen eri ryhmään, joita olivat murha-, murto-, varkaus-, petos- ja virka-apuryhmä. Olympialaisten aikaan rikospoliisi sai käyttöönsä radioauton, mutta oman autonsa se sai vasta vuonna 1958. (Keskinen & Silvennoinen 2004, 211-213).

3 HELSINGIN OLYMPIALAISET

3.1 Kansallinen merkitys

Vuosi 1952 on saavuttanut Suomen historiassa lähes legendaarisen aseman. Tälle vuodelle sattui useita merkittäviä tapahtumia, joista suurimmat olivat Helsingin olympialaiset, Armi Kuuselan valinta Miss Universumiksi sekä sotakorvausten viimeisen maksuerän suorittaminen Neuvostoliitolle.

Vuoden 1952 olympiakisat myönnettiin Helsingille 21. kesäkuuta 1947. Suomelle oli myönnetty jo vuoden 1940 olympiakisat Tokion vetäytyttyä kisaisännyydestä, mutta toinen maailmansota johti koko kisojen peruuntumiseen. Haasteita kisojen saamiseksi riitti niin sisä- kuin ulkopoliitikassa. Suomessa hankkeen taakse oli saatava valtiojohdon ja Helsingin kaupungin lisäksi riitelevät urheilujärjestöt Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto SVUL ja Työväen urheiluliitto TUL. (Wickström 2002, 19).

Kuva 2. Jo vuoden 1940 kisoihin suunniteltu kisajuliste ”The Flying Finn”. Julisteen suunnitteli Ilmari Sysimetsä.

Etenkin Suomen delegaation johtajan Erik von Frenckellin johdolla onnistuttiin riittävän moni Kansainvälisen olympiakomitean jäsen vakuuttamaan Helsingin valinnan taakse. Epäilyjä kuitenkin herättivät sodasta toipuvan Suomen kyky selvittää kisajärjestelyistä. Suomen piti myös markkinoida itsestään mielikuvaa sivistyneenä kansakuntana (Wickström 2002, 11). Helsingin valintaa varjostivat monet seikat. Suomea pidettiin liian pieneenä kansakuntana järjestämään globaali urheilutapahtuma. Suomeen suhtauduttiin myös epäluuloisesti. Osa KOK:n jäsenistä pelkäsi Neuvostoliiton miehittävän Suomen, eikä Yhdysvaltakaan ollut kisoihin osallistumisen takana, ennen kuin oli saanut Helsingin lähetystöstä raportin ja selonteon Suomen politiikan kehityksestä. Vastaavasti Neuvostoliitto suhtautui epäluuloisesti kisojen järjestelytoimikunnan johtajaa von Frenckelliä kohtaan, jota pidettiin Neuvostoliitolle vihamielisenä. (Raevuori 2002, 17-18).

Kisojen järjestämiselle oli Suomessa vahva poliittinen tuki. Presidentti Paasikiven johdolla kisojen nähtiin tarjoavan ennenäkemätöntä kansainvälistä mainosarvoa (Wickström 2002, 22-23). Suomea ja Helsinkiä laitettiin kisaan rakentamalla suorituspaikkojen lisäksi maanteitä sekä Seutulän lentokenttä. Lisäksi Helsinkiin saatiin Suomen ensimmäiset liikennevalot. Kisojen nähtiin myös yhdistävän kansakuntaa. Tämä oli ollut nähtävissä jo valmistauduttaessa peruttuihin vuoden 1940 kisoihin. (Perälä 2013).

Suomen ulkopolitiikan kannalta isoina asioina nähtiin lukuisten Euroopan kuninkaallisten tulo Suomeen sekä Neuvostoliiton osallistuminen ensimmäistä kertaa olympialaisiin. Ennen kisoja olivat Venäläiset esittäneet pääministeri Kekkoselle huolen poliisien riittäväyydestä mahdollisten mielenosoitusten varalta. Suomen ja myös poliisin onnistumista kuvaa esimerkiksi se, että kisojen jälkeen positiivista palautetta tuli niin idästä kuin lännestä. Suomea kiiteltiin ja keuhuttiin niin Englannin lehdistössä kuin Neuvostoliiton edustajien toimesta. (Paasikivi 1986; Helsingin Sanomat 1952).

3.2 Olympialaisten poliisioperaatio

Syyskuussa 1950 kisojen järjestelytoimikunta ehdotti poliisimestari Erik Gabrielssonille perustettavaksi kisojen aikainen poliisitoiminnan suunnittelutoimikunta. Tämä toimikunta aloitti toimintansa maaliskuussa 1951. Toimikunta esitti mietintöjään liittyen henkilöstö- ja materiaalitärkeeseen sekä mahdollisuudesta käyttää puolustusvoimien väkeä poliisin apuna. Kisojen onnistumisen edellytys oli sekä Helsinkiin komennettavien, että helsinkiläisten poliisien kouluttaminen. Koulutettavien asioiden joukossa oli poliisin esiintyminen ja käyt-

täytyminen, paikallistuntemus, liikenteen ohjaus sekä yleisöpalvelu. Myös ruotsin ja englannin kielen koulutusta järjestettiin. (Keskinen & Silvennoinen 2004, 238-239).

Kisoihin komennettiin muualta suomesta lähes 900 poliisia. Toiminnan tehostamiseksi kullekin poliisimiehelle määrättiin kisojen ajaksi yksi tehtävä, jota hän pääsääntöisesti hoiti. Suurin yksittäinen tehtäväkokonaisuus oli liikenne. Liikenteestä vastaavalla ryhmällä oli käytössään radioautoja ja -moottoripyöriä sekä käsiradioita, yhteensä noin kaksikymmentä kappaletta. Poliisimiehiä liikenneryhmässä oli yli 300. Radioautoja ja muita viestivälineitä oli käytössä myös esimerkiksi viestiryhmällä. (Keskinen & Silvennoinen 2004, 239-240).

Kisojen vaikutus näkyi esimerkiksi vuoden huippulukemiin kohonneissa juopumispidätyksissä, jota pelkästään heinäkuussa oli 4000 kappaletta. Rikosten torjuntaa helpottamaan oli rikososastossa aloittanut jo heinäkuun alussa 1952 tarkkailu- ja valvontaryhmä. Tehtävänkuvaan kuului esimerkiksi etsintäkuulutettujen sekä ulkomailta suomeen saapuvien rikollisten tarkkailu ja tiedottaminen muille poliiseille sekä anastetun omaisuuden ja etsintäkuulutettujen etsiminen. Kisojen ajaksi käyttöön otettiin ns. suppea käsittely, joka mahdollisti vain oleellisten seikkojen kirjaamisen kuulustelupöytäkirjoihin. Poliisi suoriutui kisoista hyvin ja sai runsaasti positiivista palautetta. Helsingin poliisille myönnettiin poliisin ansioristi. (Keskinen & Silvennoinen 2004, 241-242).

4 TUTKIMUKSEN AIHE JA TOTEUTUS

Suomen poliisi on kokenut itsenäisyytensä aikana monia eri vaiheita. Poliisin rooli on muuttunut vähäsanaisesta kurin ja järjestyksen ylläpitäjistä kansalaisia neuvovaan moniosaajaan (Itsenäisen Suomen poliisi-verkkonäyttely, 1920-luku & 2010-luku). Poliisin toiminta on muokkautunut historiansa aikana muun maailman muuttumisen mukana. Helsingin olympialaiset olivat Suomen historian siihen mennessä suurin kansainvälinen tapahtuma. Tapahtumaa varten koko maata kunnostettiin ja Helsinkiä valmistettiin ottamaan vastaan koko maailman huomio (Perälä 2013).

Myös poliisi oli uuden haasteen edessä. Olympialaisia varten Helsinkiin komennettiin poliiseja muualta Suomesta. Heitä kurssitettiin tapahtumia ja kisavieraita varten. Poliisi sai kokea myös ulkoisia muutoksia uuden virkapuvun muodossa (Itsenäisen Suomen poliisi-verkkonäyttely, 1950-luku). Helsingin olympialaiset ovat saavuttaneet legendaarisen ase-

man Suomen historiassa ja kisojen merkitystä pidetään edelleen korkealla. Kisat nähdään nykyään hyvin positiivisessa valossa. Mielenkiintoista on kuitenkin se, miten tapahtumajaksina aihetta käsiteltiin ja millä toimilla varmistettiin se, että tapahtumasta on nykyispolville jäänyt positiivinen mielikuva.

4.1 Tutkimusongelma

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää olympialaisten aikaista lehdistömateriaalia aineistona käyttämällä kisojen tuomia haasteita ja muutostarpeita poliisin toimintaan. Kyseessä on laadullinen tutkimus, joka soveltaa historian- ja lehdistötutkimuksen menetelmiä. Taus-talla on halu ymmärtää, miten olympialaisten vaikutus mahdollisesti on heijastunut nyky-päivän poliisitoimintaan asti. Näkyykö nykypäivän poliisitoiminnassa samoja asioita, joita otettiin esille poliisiin liittyen jo melkein 70 vuotta sitten? Olympiakisat olivat Suomen siihenastisen historian suurin yleisötapahtuma. Yhteiskunta, eikä myöskään poliisi, ollut joutunut vielä vastaavanlaiseen toimintaympäristöön. Näin ollen jonkinlaiset muutokset ovat olleet väistämättömiä.

Tutkimuskysymykset osoittavat konkreettisemmin sen, mihin tutkimuksella pyritään saamaan vastauksia. Tutkimuskysymykset auttavat hahmottamaan tutkimusongelmaa. Saatuja tuloksia verrataan asetettuihin kysymyksiin ja näin voidaan tarkastella sitä, saatiinko tutkimuksella vastauksia siihen, mitä tutkimuksella haluttiin selvittää. Tässä tutkimuksessa tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Mitä eri kehittämiskohteita Helsingin olympialaiset nostivat poliisin osalta esille?
2. Miten olympiakisojen vaatimiin muutoksiin ja vaikutuksiin suhtauduttiin poliisin ammattilehdistössä sekä sanomalehdistössä?

Laadullinen tutkimus asettaa omat haasteensa aineiston analyysille, koska mitään valmista analyysityökalua ei ole olemassa (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006). Laadullinen tutkimus voidaan jakaa kahteen vaiheeseen, joita Alasuutari nimittää havaintojen pelkistämiseksi ja arvoituksen ratkaisemiseksi. Havaintojen pelkistäminen tarkoittaa, että valittua aineisto tarkastellaan tietystä näkökulmasta ja siitä poimitaan tutkimusongelman kannalta oleellinen tieto (Alasuutari 2011, 31-37) Arvoituksen ratkaisemisen voidaan ajatella tarkoittavan analysointia ja tulkintaa, joiden kautta päästään johtopäätöksiin.

Historian tutkiminen eroaa merkittävästi esimerkiksi luonnontieteistä. Historiaa voidaan tutkia käyttämällä jopa samoja lähteitä kuin aiemmin ja saada aiemmasta eroavia tuloksia ja tulkintoja. Historiassa ei siten saavuteta yhtä ainoaa kiistatonta, lopullista totuutta. Historiaa voidaan kuitenkin tutkia käyttämällä ja analysoimalla historiallisia lähteitä. Historian tutkimuksessa aineiston tulkinta voi riippua myös siitä, millä aikakaudella ja kuka tutkimusta on tehnyt. (Ylikangas 2015). Lehdistötutkimus on yleisesti ottaen ollut historiallisten ja kvalitatiivisten menetelmien soveltamista (Teräväinen 2008).

4.2 Tutkimusmenetelmä

Teemoittelun avulla tutkittavana olevasta aineistosta nostetaan esille niissä esiintyviä teemoja. Teemoittelulla saadaan nostettua aineistosta esille siinä toistuvia asioita, mutta pelkästään aineiston purkaminen eri teemoihin ei vielä riitä. Teemoittelun pohjalta on vielä tehtävä analyysi ja johtopäätökset. (Eskola & Suoranta 1998, 125-126). Tässä tutkimuksessa aineistona olleista lehdistä kerätään uutisia ja kirjoituksia, jotka liittyvät Helsingin olympialaisiin sekä poliisin rooliin ja toimintaan.

Lehdistöanalyysissä käytettyjä analyysitapoja ovat kiinnostusanalyysi, jolla selvitetään lehden kiinnostuksen tasoa tiettyä aihetta kohtaan. Asenneanalyysi selvittää lehden asennoitumisen johonkin tiettyyn aiheeseen. Tavoiteanalyysi pyrkii tuomaan esille lehden taustatekijöiden päämääriä. Motivaatioanalyysi taas hakee vastausta lehden tavoitteiden takana oleviin motivaatiotekijöihin. (Rasila 1973, viitattu teoksessa Teräväinen 2008).

Tutkimuksessa sovelletaan motiivianalyysiä ja kiinnostusanalyysiä. Aineistosta on tarkoitus etsiä niitä kirjoituksia, jotka käsittelevät olympiakisoja ja poliisia. Teemoittelua käyttämällä aineistosta nostetaan esille eniten käsiteltyjä ja mielenkiintoa herättäneitä asiakokonaisuuksia. Kiinnostusanalyysin avulla löydetään eniten mielenkiintoa herättäneitä aiheita ja teemoja. Motivaatioanalyysin avulla analysoidaan sitä, mikä taho on mistäkin asiasta kirjoittanut. Kirjoitukset on nähtävä siinä asiayhteydessä, missä ne ovat kulloinkin esitetty. Pelkää tekstiä ei voi irrottaa omaksi osakseen, vaan analyysissä on huomioitava lähteenä oleva materiaali kokonaisuudessaan. (Boberg 2004).

4.3 Tutkimuksen aineisto

Tutkimusta tehdessä ei ole välttämätöntä kerätä uutta aineistoa, vaan myös olemassa olevaa materiaalia voidaan hyödyntää. Yksi valmiin aineiston luokka on Uusitalon (1991) mukaan joukkotiedotuksen ja kulttuurin tuotteet. Tähän kategoriaan kuuluvat sanomalehdet (Eskola & Suoranta 1998, luku Valmiit aineistot ja dokumentit.)

Tutkimusaineistona käytössä ovat lehtikirjoitukset. Lehdistön käyttöön aineistona liittyy oleellisesti lähdekriittisyys. Mikäli eri lähteet antavat samasta ilmiöstä samankaltaista tietoa, on lähdekriittisyyttä käyttämällä mahdollista muodostaa tästä ilmiöstä yhtenäinen johdopäätös (Alasuutari 2011, 33). On myös hyvä huomioida muutama erityispiirre koskien lehdistössä olevia kirjoituksia. Lehdessä julkaistun tekstin takana on aina jonkin tahon tietoinen valinta, esimerkiksi toimittajan, päätoimittajan tai lehden kustantajan. Lehdellä voi olla myös hyvinkin tarkkaan rajattu lukijakuntansa, mikä osaltaan vaikuttaa lehden valitsemaan linjaan. Kun lehdistöä käytetään historiallisena lähdeaineistona, nousee tässäkin asiassa lähdekriittikki tärkeään rooliin. Aineistosta poimitut tekstit tulee nähdä siinä aikakaudessa ja kontekstissa, missä ne on esitetty. (Boberg 2004). Motiivianalyysin avulla voidaan tarkastella kirjoitusten roolia ja merkitystä.

Aineistoksi tutkimusta varten valittiin Suomen poliisilehti, Poliisimies sekä Helsingin Sanomat. Suomen poliisilehti oli poliisipäällystön ammattilehti. Poliisimies oli Suomen poliisien liiton jäsenlehti. Nämä kaksi poliisialan ammattilehteä yhdessä edustavat sekä miehistöä, että päällystöä. Näillä lehdillä saadaan kattava kuva poliisin sisäisestä keskustelusta tutkittavana olevaan aiheeseen liittyen. Helsingin Sanomat vastaavasti valtakunnallisena sekä pääkaupunkiseudun asioista uutisoivana lehtenä valikoitui laajentamaan kokonaiskuvaa poliisista ulkopuolisena sanomalehtenä. Käyttämällä myös sanomalehteä aineistona saadaan selville, mitkä eri aiheet ovat päätyneet osaksi julkista keskustelua.

Helsingin Sanomat löytyy näköislehtenä Helsingin Sanomien internetsivuilta. Poliisimiehen ja Suomen poliisilehden vuosikertoja on lainattavissa Poliisiammattikorkeakoulun kirjastosta. Kaikkia tavoiteltuja vuosikertoja ei kirjastosta löytynyt. Puuttumaan jäivät Poliisimiehen lehdet vuodelta 1950 sekä Suomen poliisilehden lehdet vuodelta 1948.

4.3.1 Poliisimies

Poliisimies -lehden näyttenumero ilmestyi joulukuussa 1929. Lehti perustettiin Suomen Poliisien Liiton (SPL) järjestölehdeksi. Poliisimies-lehti nähtiin tarpeelliseksi perustaa, koska jo ilmestynyttä Suomen poliisilehteä ei saatu hankittua SPL:n alaisuuteen järjestön jäsenlehdeksi. (Poliisimies näyttenumero/1929). Poliisimies-lehden vuosikerta koostui 24 numerosta. Nykyään lehti ilmestyy nimellä Poliisi & Oikeus ja se on Suomen Poliisijärjestöjen Liiton (SPJL) jäsenlehti.

4.3.2 Suomen poliisilehti

Suomen poliisilehden ensimmäinen vuosikerta ilmestyi vuonna 1921. Lehti oli ilmestyes- sään Suomen ensimmäinen poliisialan ammattilehti. Tavoitteena oli ammatillisen kehitty- misen lisäksi poliisimiesten järjestäytyminen. (Suomen poliisilehti n:o 1/1921). Suomen poliisien liiton perustettua Poliisimiehen järjestönsä omaksi lehdeksi, jäi Suomen poliisi- lehti lähinnä poliisipäällystön ammattilehdeksi. Myös Suomen poliisilehden vuosikerta koostui 24 numerosta. Vuoden 1952 jälkeen numeroiden määrää kuitenkin vähennettiin ja vuoden 1953 lehdet muodostuivat enää 14:sta numerosta.

4.3.3 Helsingin Sanomat

Helsingin Sanomat perustettiin vuonna 1889 nimellä Päivälehti. Vuonna 1904 nimeksi vaihtui Helsingin Sanomat. Lehti oli aluksi Nuorsuomalaisen puolueen ja myöhemmin Kansallisen Edistyspuolueen äänenkantaja. Vuodesta 1932 lähtien se on julistautunut sitou- tumattomaksi. Lehti oli olympiakisojen aikaan vakiinnuttanut asemansa Suomen yhtenä valtalehtenä. Vuonna 1954 se oli jo pohjoismaiden suurilevikkeisin tilauslehti.

4.4 Aineiston rajaus

Aineisto rajattiin koskevaksi kisoja edeltävää olympiadia, eli vuosia 1948-1952. Aineistoa läpikäydessä rajaus muokkaantui. Aineistoksi otettiin vielä vuoden 1953 lehdet, koska olympialaisista kirjoittelu oli vielä vuoden 1952 lopullakin melko runsasta. Poliisimiehen ja Suomen poliisilehden osalta havaittiin, ettei vanhempien lehtien läpikäynti ole tarpeellis- ta, koska vuosien 1948 ja 1949 osalta kirjoittelu oli melko vähäistä ja keskittyi vain muu- taman teeman ympärille.

Helsingin Sanomien osalta käytetty aineisto käsittää vain vuoden 1952. Aineiston läpikäyminen aloitettiin kyseisen vuoden lehdistä. Ilmeni, että olympialaisia koskeva kirjoittelu oli alkuvuonna hyvin vähäistä. Kirjoittelu ja uutisointi oli aktiivisinta kisojen aikana, sekä niitä edeltävinä ja seuranneina kuukausina. Helsingin Sanomien osalta aineisto oli myös selvästi laajin, koska lehti ilmestyi viikon jokaisena päivänä. Ilmeistä tarvetta muiden vuoden lehtien läpikäymiselle ei ollut. Helsingin Sanomien osalta aineistoa tutkittiin lokakuuhun 1952 asti. Syys- ja lokakuun aikana ei olympiakisoista enää kirjoitettu satunnaisia uutisia lukuun ottamatta.

5 AINEISTON TEEMOITTELU

Aineistosta etsittiin olympialaisiin ja poliisitoimintaan liittyviä kirjoituksia. Esimerkiksi pelkästään kisatapahtumia tai urheilutuloksia käsitteleviä kirjoituksia ei tutkimuksessa huomioitu. Myöskään normaalia uutisointia poliisin päivittäistoiminnasta ja yksittäisistä rikostapauksista ei huomioitu, koska olympialaisilla ei ollut vaikutusta kyseisiin tapahtumiin tai niistä uutisointiin. Poliisin päivittäistoiminnasta ja rikostapauksista uutisoitiin lehdissä ennen ja jälkeen kisoja ja samanlaista uutisointia oli myös kisojen aikana.

Tarkoitus oli etsiä teemakokonaisuuksia. Aineistosta löytyi myös yksittäisiä kirjoituksia liittyen tutkimusaiheeseen, mutta ne eivät liittyneet sisältönsä puolesta muihin käsiteltyihin asioihin. Näitä yksittäisiä kirjoituksia ei ole käsitelty sen tarkemmin, vaan ne on rajattu nyt esiteltävän aineiston ulkopuolelle.

Ensin koko aineistosta kerättiin tutkimuksen aiheeseen sopivia kirjoituksia. Kun koko aineisto oli käsitelty, etsittiin kirjoituksia yhdistäviä teemoja. Kirjoituksista on osa karsittu, kuten edellä on kuvattu. Kirjoitukset on koottu seuraavien teemojen alle siten, että tekstistä on referoimalla esitetty kyseiseen teemaan liittyvät asiat. Käsiteltyjä teemoja ovat seuraavat:

- Olympialaisten aikainen poliisitoiminta
- Kisoihin valmistautuminen
- Poliisin työvälineet ja kalusto
- Kielitaito
- Virkapuku
- Käyttäytyminen ja julkisuuskuva
- Poliisitoiminnan vaikutuksia poliisin ja yleisön suhteisiin
- Palkkaus

- Palaute

Joissakin teksteissä on käsitelty useampia edellä mainituista teemoista. Sama kirjoitus voi siis esiintyä useamman eri otsikon alla. Myös poliisitoimintaa sivuavia aiheita käsiteltiin. Yksi esimerkki tästä on liikenne, joka herätti suurta keskustelua etenkin Suomen keuhkojen liikenneolojen takia. Liikenneolojen kehittäminen ei kuitenkaan suoraan vaikuttanut poliisin toimintaan, vaikka välillistä merkitystä sillä toki oli ja on edelleen. Esimerkiksi liikenteen valvontaan tai muuhun liikenteeseen liittyvästä on mahdollisesti käsitelty jonkin toisen otsikon alla. Myös Pohjoismaiden välille solmittu passivapaus vaikutti suuresti poliisin toimintaan, kuten myös kisojen aikana muutenkin väliaikaisesti vapaampi matkustuskäytäntö. Passivapaus ja matkustussäännöt eivät kuitenkaan olleet poliisin säädeltävissä. Aineistosta on nostettu esille konkreettisesti poliisia koskeneita kirjoituksia passiasiaan liittyen, vaikka passiuudistus oli myös aktiivisen kirjoittelun kohteena poliisilehdissäkin.

5.1 Olympialaisten aikainen poliisitoiminta

Poliisimiehen päätoimittaja Reino Moisio kirjoitti otsikolla Asiamiehen ajatuksia työaikalain ja virkamieskäsitteen lisäksi ”olympiakuumesta”. Moisio korosti, että poliisin on kisoista huolimatta kyettävä hoitamaan kaikki sille normaalistikin kuuluvat tehtävät. (Poliisimies n:o 21/1951).

Otsikolla Asiamiehen ajatuksia käsiteltiin poliisin toimintaa suuren tapahtuman aikana. Käsitteilyn kohteena oli Ruotsin kuningasparin valtiovierailu Helsingissä. Myös Eläintarhan ajot oli ajettu muutama viikko aiemmin. Kirjoituksessa esitettiin huoli olympialaisten aikaisesta mahdollisesta yliorganisoinnista. Pelkona oli, että organisaation kasvaessa liian suureksi ei suorittavaa työtä tekevät yksittäiset poliisimiehet välttämättä ole täysin selvillä tehtävistään. (Poliisimies n:o 11/1952).

Kisojen lähestyessä uudelleen julkaistiin 1936 Suomen poliisilehdessä ilmestynyt artikkeli Berliinin olympialaisten poliisitoiminnasta. Kirjoitus julkaistiin nyt uudelleen kohta alkavien Helsingin kisojen takia. Artikkelin käsitteli Berliinin kisoja, mutta sieltä löytyi muutamia yhteisiä teemoja Helsingin kisojen kanssa. Ennakkoon haasteina pidettiin suuria turisti- ja liikennemääriä. Poliisien määrää lisättiin ja heille annettiin lisäkoulutusta esimerkiksi kielissä. Tosin koulutuksen määrä ja laatu oli paljon suurempaa kuin myöhemmin suomalaisille poliiseille annettu koulutus. (Suomen poliisilehti n:o 11/1952).

Olympialaisten ajaksi uutisoitiin Suomeen saapuvaksi kuusi poliisia Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta. Tämän ”olympialaisten poliisipalvelun” tarkoituksena oli tutustuttaa pohjoismaiden edustajat poliisipalvelujen järjestämisestä kisojen aikana. Aloite oli tullut Ruotsin poliisiliitolta. Poliisikomentaja Gabrielsson kertoi Tanskasta tulevan lisäksi 15 muuta poliisimiestä olympialaisten aikana vieraaksi. Ruotsin, Norjan ja Tanskan välillä poliisivaihtoa oli tapahtunut aiemminkin ja Suomi oli jo pidemmän aikaa halunnut päästä osalliseksi tähän toimintaan. (Helsingin Sanomat 112/26.4.1952, 7). Myöhemmin tarkentui, että näihin tehtäviin olisi tulossa ainoastaan kuusi poliisia Ruotsista. (Helsingin Sanomat 169/27.6.1952, 3).

Teemme parhaamme, alkää moittiko! Kisajärjestelyistä vastuussa olevia poliisimiehiä neuvonpidossa. Pöydän ääressä vasemmalta: Ylikomisario Vainlo, komisario Raami, apul.poliisimestari Kosonen, poliisikomentaja Gabrielsson, rikospoliisin päällikkö Blom, rikospoliisin apulaispäällikkö Lehtonen, ylikomisario Lampinen ja toimintapääsi Palolahti.

Kuva 3. Helsingin Sanomien lehtikuvassa kisojen järjestelyistä vastanneita poliisimiehiä. (kuva: Helsingin Sanomat 177/5.7.1952, 5)

Poliisi kommentoi kisojen alkaneen rauhallisesti ja kaiken sujuneen suunnitelmien mukaan. Muutamia kolareita sekä humalaisten määrän kasvua lukuun ottamatta ihmisten käytöstä kuvattiin hyväksi. (Helsingin Sanomat 192/20.7.1952, 7).

Nimimerkki KoHo pakinoi otsikolla Maalta pääkaupunkiin. Hän tiivisti olympialaiset maalta komennetun poliisimiehen silmin. Esimiehellä koettiin olevan suuri merkitys poliisimiehen toimintaan. Mikäli esimiehen asenne oli ollut liian tiukka ja pikkumainen, heijas-

tui se poliisimiehen tapaan kohdella kansalaisia. Asiallinen ja reilu esimies taas kannusti poliisia toimimaan samalla kunnioituksella muita kohtaan. (Poliisimies n:o 17/1952).

Myös huoltopoliisi oli selviytynyt kisoista hyvin tuloksin. Olympialaiset eivät juurikaan vaikuttaneet huoltopoliisin työtehtäviin. Asiasta oli lehdelle kertonut huoltopoliisin päällikkö K. E. Hyppölä. Irtolaisia ja muita toimeettomia joutui poliisi käsittelemään lähes tuplamäärän normaalin verrattuna, mutta tätä selittää osaltaan kisojen aikana käytössä olleet normaalia suuremmat työvoimaresurssit. (Helsingin Sanomat 217/14.8.1952, 3).

Ylikomisario Taavi Kivinen kirjoitti poliisin pohjoismaisesta yhteistyöstä. Jutusta ilmeni, että Pohjoismaiden poliisiliitto oli kysynyt Suomen Poliisien Liitolta mahdollisuutta osallistua poliisitoimintaan Helsingissä. Virallista kutsua ei kuitenkaan lähetetty, koska kenttätoimintaan ei ulkomaalaisia poliiseja voitu ottaa. Ruotsin poliisista tuli kuitenkin loppujen lopuksi kuusi poliisimiestä, joista osa puhui suomeakin. He toimivat rikososastossa sekä kisakeskuksessa tulkin tehtävissä. Tanskalaisia poliiseja oli olympiakisojen aikana Helsingissä opintomatalla ja he olivat hyvin tyytyväisiä vierailun ajankohdasta. Olympialaisten nähtiin osaltaan lisänneen Pohjoismaiden poliisien välistä yhteistyötä. (Poliisimies n:o 19/1952).

Poliisimestari V. J. Kylmänen kirjoitti otsikolla Tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat enemmän etualalle poliisitoiminnassa. Kylmänen toi esiin näkökulman, että poliisi voisi käyttää tietyissä tilanteissa omaa harkintaa. Etenkin järjestyspoliisilla on saattanut olla tapana antaa sakko aina kun laki on siihen antanut mahdollisuuden. Tekijän näkökulmasta tämä on voinut tuntua epäoikeudenmukaiselta. Kylmänen viittasi myös ylipoliisipäällikkö Urho Kiukkaaseen, että poliisitoiminnan joustavuutta olisi syytä lisätä. Helsingin poliisi oli saanut olympialaisten aikana suurta kiitosta siitä, että se toimi tehtävissään asiakaslähtöisesti ja joustavasti. Kylmänen pitää kansaa oikeudentajuisena ja arvostelukykyä omaavana. Poliisin oma toiminta heijastuu suoraan siihen, miten kansalaiset poliisista ajattelevat. Kylmäsen mukaan jo poliisikoulutuksessa olisi syytä painottaa poliisin roolia auttajana ja kansan palvelijana, eikä ainoastaan rankaisijana. (Suomen poliisilehti n:o 19/1952).

Toimiupseeri Yrjö Palolahti kirjoitti vastineen Kylmäsen kirjoitukseen. Palolahti mainitsi, että tarkoituksenmukaisuus oli puhuttanut poliisissa jo pitkään, esimerkiksi Poliisiupseeriyhdistyksen vuosikokouksessa vuonna 1951. Kokouksessa ilmeni Palolahden mukaan selvä näkemys siitä, että poliisi tarvitsisi toiminnassaan lain suomaa harkintavaltaa. Palo-

lahti viittasi kirjoituksessaan myös Ruotsissa 1.7.1948 voimaan tulleeseen poliisin johtosääntöön. Tässä asetuksessa sovellettua tarkoituksenmukaisuutta hän pitäisi Suomessakin käyttökelpoisena. Palolahti lopetti kirjoituksensa toteamalla, että Helsingin olympiakisoissa tarkoituksenmukaisuus otettiin koulutuksessa huomioon tilanteen pakosta. Kun ottaa huomioon saadun positiivisen palautteen, voi todeta valitun toimintamallin poliisitoiminnassa olleen onnistunut. (Suomen poliisilehti n:o 21/1952).

5.1.1 Kisoihin valmistautuminen

Poliisikomentaja Erik Gabrielsson kertoi matkastaan Lontoon poliisin vieraaksi. Hänet ja rikososaston päällikkö A. Blom oli lähetetty seuraamaan poliisin toimintaa Lontoon olympiakisojen aikana Helsingin olympiakisoja silmällä pitäen. Aloite matkasta tuli Suomen olympiakomitealta. Vierailu oli siinä mielessä pettymys, että Lontoossa poliisi ei ollut joutunut varautumaan kisoja varten mitenkään erityisesti. Lontoon poliisin normaali vahvuus oli sen verran iso, että se kykeni hoitamaan olympialaisten aiheuttaman työmäärän melko normaalisti päivittäisen toiminnan ohella. Tärkeimmäksi opiksi Gabrielsson nosti Englannin poliiseille annetut säännöt, joita olisi syytä miettiä Suomessakin. Poliisi ei ole lain yläpuolella. Poliisi palvelee kansaa kärsivällisesti, kohteliaasti ja hienotunteisesti eikä ole pikkumainen. (Poliisimies n:o 23-24/1948).

Elokuun alussa 1951 tuli kuluneeksi 125 vuotta Helsingin poliisin perustamisesta. Suomen poliisilehden pääkirjoituksessa korostettiin Helsingin poliisin erityisasemaa Suomen suurimpana poliisilaitoksena. Kirjoituksessa huomioitiin lähestyvät olympiakisat, joiden odotettiin tuovan paljon haasteita poliisin toiminnalle. Poliisiin oli kova luotto ja usko, että tehtävistä tullaan selviämään kunnialla. (Suomen poliisilehti n:o 17/1951).

Nimimerkki Poliisimies kirjoitti poliisimiehen ammattikoulutuksesta. Koulutuksessa tulisi päähuomio kohdistaa laadukkaaseen ammattikoulutukseen. Hän oli huomionnut sen, että hyvin moneen virkaan valitaan hyvän, teoreettisen koulumenestyksen pohjalta. Poliisitoimessa kuitenkin käytännön kenttätyö on jotain muutakin kuin hyvin omaksuttua teoriatieta. Olympialaisten läheisyys alle vuoden päästä toi pientä painetta poliisien koulutukseen. Kirjoittaja nosti esiin sen seikan, että suurelle osalle Suomeen saapuvista turisteista matka on ainutlaatuinen ja poliisin käyttäytyminen jättää pysyvän muistijäljen viranomaisen toiminnasta. Vaikka käyttäytymisessä on viime vuosina ollut parannusta, löytyy kehittämisen kohteita aina. (Suomen poliisilehti n:o 18/1951).

Poliisikoulutuksesta kirjoitti myös jaostopäällikkö Mauno Nummi. Hän nosti esiin olympialaisten aiheuttaman tarpeen erityiskursseille, koskien myös muualta komennettuja poliisimiehiä. Yhtenä tärkeänä teemana tulisi olla paikallistuntemus. Muuten kirjoitus käsitteli poliisikoulutuksen nykytilaa kokonaisuutena. (Suomen poliisilehti n:o 20/1951).

Oslon talviolympialaisista uutisoitiin talven aikana aktiivisesti. Huomiota saivat Oslon liikennevalot. Niitä mainittiin olevan Oslossa jo runsaasti, kun taas Helsinkiin oli vasta saatu käyttöön muutama kappale. Helsinkiin verrattuna valot vaihtuivat tiheämmin ja liikenne sujui jouhevammin etenkin hiljaisina aikoina. Jalankulkijoilla oli myös käytössään painike, jolla he saivat vaihdettua itselleen vihreän valon. Tätä ehdotettiin otettavaksi käyttöön myös Helsinkiin. (Helsingin Sanomat 28/30.1.1952, 9). Liikennevalot eivät suoraan kuulu poliisitoimintaan, mutta koska liikenteen ohjaaminen oli tuolloin iso osa poliisin työtä, oli liikennevalojen käyttöönotolla suora vaikutus poliisin tehtäviin.

S. Aaltio kirjoitti otsikolla Poliisin olympiavalmisteluista. Aaltio suhtautui kriittisesti poliisin ennakkovalmistelujen tasoon. Hän epäili poliisin henkilömäärän sekä myös määrärahojen riittävyttä. Huomio kiinnittyi myös siihen oletukseen, että lomina jää kesällä pitämättä ja työmäärä lisääntyminen vaatii säännösten muuttamista. Huolta herätti myös liikenteen sujuminen. (Suomen poliisilehti n:o 3/1952).

Oslon talviolympialaisiin oli Helsingistä lähetetty rikosasiantuntija saamaan kokemusta olympialaisten vaikutuksista poliisityöhön. Tulos oli kuitenkin heikko, koska Oslossa ei kirjattu kovinkaan montaa rikosilmoitusta olympialaisten takia. Oppia tuli kuitenkin liikenteen ja muiden kulkuyhteyksien järjestelyihin liittyen. (Helsingin Sanomat 55/26.2.1952, 11).

Nimimerkki R. R. kirjoitti artikkelin otsikolla Passintarkastus, olkaa hyvä! Tiedossa oli, että kisoja varten passikäytäntöihin tulee helpotuksia, mutta näistä helpotuksista ei ollut vielä tietoa. Yksi iso huolenaihe olikin, miten poliisi selviää merkittävästi lisääntyvästä ulkomaan liikenteestä. Ennen kisoja tilanne oli se, että passintarkastuksesta vastasi Helsingin satamapoliisiosasto. Satamapoliisin päällikkö komisario Rosenberg matkusti Tanskaan ja Ruotsiin selvittämään, miten Suomeen verrattuna isommissa satamissa ja lentokentillä asiat oli järjestetty. Havaintona oli, että järjestyspoliisia ei juurikaan tarvittu ihmisiä ohjaamaan, vaan tätä varten laiva- ja lentoyhtiöiltä oli henkilökuntaa asiaa hoitamassa. Myös

tilojen suunnitteluun tulisi kiinnittää huomiota, jotta se helpottaisi matkustusasiakirjojen tarkastusta. Lopuksi toivottiin vielä matkustusmuodollisuuksien helpottamista. (Poliisimies n:o 9/1952).

Poliisin valmistautumisesta uutisoitiin kertomalla, että yli 200 konstaapelia koulutettiin liikennepoliisin tehtäviin. Muualta Suomesta taas arveltiin tulevan komennettavaksi entisiä helsinkiläisiä rikospoliiseja pitämään ”vanhoja ja tunnettuja asiakkaitaan” silmällä. Myös Suomen rikostutkimuskeskus olisi saamassa virka-apua Ruotsista. (Helsingin Sanomat 161/17.6.1952, 3).

Reino Moisio kirjoitti nyt viimeistä kertaa otsikolla Asiamiehen ajatuksia. Kirjoitus liittyi vahvasti kohta alkaviin olympiakisoihin. Moisio oli varsin tyytyväinen siihen, että kisat vihdoinkin alkavat. Kritiikkiä sai se, miten olympialaiset ovat määrittäneet yhteiskunnan ja poliisin toimintaa viime vuosina jättäen monia muita hankkeita odottamaan. Itse kisoja Moisio piti kuitenkin erittäin tärkeänä ja merkittävänä. Kisojen arvoa ei voida mitata sillä rahalla ja kisojen vaatimalla työmäärällä. Kisojen tuoma kansainvälinen näkyvyys ja ”propaganda-arvo” on erittäin arvokasta ja sen merkityksen Moisio uskoi ulottuvan pitkälle tulevaisuuteen. Moisio korosti erityisesti poliisien roolia. Poliisi tulee käsittelemään ennennäkemättömän suurta väkijoukkoa. Poliisi osaltaan ratkaisee sen, miten kisavieraat viihtyvät ja kokevat olonsa Suomessa. Poliisin on puututtava tietysti selkeimpiin rikoksiin ja ongelmiin, mutta muuten poliisin tulisi häivyttää itsensä mahdollisimman näkymättömiin. Tämä vaatii paljon yksittäiseltä poliisimieheltä, kuin myös hänen esimieheltään. Ohjeena Moisio esitteli: ”-- niinkauan kuin kaikki sujuu edes välttävästi, ei poliisin asiana ole sekaantua mihinkään”. (Poliisimies n:o 13-14/1952).

Poliisikomentaja Erik Gabrielsson kertoi poliisin ajatuksia ja toiveita ennen kisojen alkua. Poliisista ennakoitiin rikosten ja liikenneuhkien lisääntyvän. Ihmisiä pyydettiin välttämään esimerkiksi autolla ajoa. Gabrielsson pyysi ihmisiltä malttia ja ymmärrystä poliisia kohtaan, poliisi kyllä tekee parhaansa. Ongelmakohtiksi Gabrielsson listasi liikenteen, telttamajoitusalueet sekä työttömät ja irtolaiset. Poliisilta luvattiin joustamista etenkin ulkomaalaisia kohtaan. Passipakon luopumista Gabrielsson kritisoi, koska se tekee rikollisten liikkumisen valvonnan vaikeaksi. Tunnettuja rikollisia luvattiin kuitenkin pitää silmällä ja siten ennalta ehkäistä rikollisuutta. Gabrielsson tarkensi myös sitä, ettei kisojen aikana voida ulkomailta Suomeen tulevia poliiseja käyttää apuna virkapalveluksessa, vaan he tulevat Suomeen poliisin vieraaksi. (Helsingin Sanomat 177/5.7.1952, 5,7).

Suomen poliisilehdessä oli pääkirjoitus otsikolla Helsingin poliisi. Kirjoituksessa käytiin lyhyesti läpi päättäneitä olympialaisia ja etenkin Helsingin poliisin panosta. Kisoja pidettiin onnistuneina, olihan positiivista palautetta tullut kotimaan lisäksi ulkomailta. Huolellisen valmistautumisen ja suunnittelun merkitystä lopputulokselle korostettiin. (Suomen poliisilehti n:o 15-16/1952).

Kisojen jälkeen yhteenvetoa tehtiin artikkelissa Ansioristi. Helsingin poliisilaitokselle myönnettiin poliisin ansioristi menestyksekkästä toiminnasta kisojen aikana. Osa kunnias-ta annettiin myös Helsingissä komennuksella olleille. Esille tuotiin myös onnistunut en-nakkovalmistautuminen kisoihin. Poliisit osattiin organisoida järkevästi ja kisoja varten kouluttautuminen oli myös onnistunutta. (Poliisimies n:o 15-16/1952).

Helsingin poliisilaitoksen apulaispoliisimestari Otto Kosonen kirjoitti pitkän yhteenvedon kisoista sekä kisoihin valmistautumisesta. Valmistelutehtäviin oli ryhdytty jo vuonna 1950 aloittamalla olympiakisoihin liittyvät erikoiskurssit. Näitä järjestettiin kahden vuoden ai-kana virkapuvussa toimivalle henkilöstölle. Kurssit sisälsivät mm. kohteliasta käyttäyty-mistä ja yleisöpalvelua, liikenteen ohjausta ja poliisitaktiikkaa. Muualta komennetuille annettiin koulutusta liittyen itse kisakaupunkiin. Poliisien onnistumiseen vaikutti se, että heidät komennettiin jo kaksi viikkoa etukäteen Helsinkiin, jossa pidettiin viimeiset kurssi-tukset sekä tutustuttiin paikkoihin. Kisojen aikaista poliisitoimintaa suunnitteli 13.3.1951 aloittanut olympiakisojen poliisitoimikunta. Toimikunnan mietintöjä oli esimerkiksi häly-tyspuhelimien hankkiminen, sotilaiden käyttö liikenteenohjauksessa sekä henkilöstön mää-rän tarve. Ennakkoarvio esimerkiksi kisavieraiden ja liikenteen määrästä osoittautui melko selvästi ylimitoitetuksi. Etuna tästä oli se, että poliisi oli varautunut riittävällä henkilömää-rällä, jota pystyttiin kisojen aikana tarpeen mukaan vapauttamaan muihin tehtäviin. Ulko-maalaisiin poliisi oli varautunut kielikoulutuksen lisäksi hankkimalla käyttöönsä tulkkeja. Rikospoliisin tukena oli kisojen aikainen lisäorganisaatio, johon kuuluivat mm. tarkkailu- ja valvontaryhmä, tiedotus- ja neuvontatoimisto sekä rikospoliisin omat radioautot. Rikos-poliisiin vahvistuksena tulleille koulutettiin uusia toimintatapoja, ulkomaalaisten rekiste-röintiä sekä kisojen aikaisia tapahtumapaikkoja. Kurssittamisen lisäksi järjestettiin ennen kisojen alkua myös toiminnallinen harjoitus, jotta kaikille tulisi tehtävä ja oma paikka sel-ville. (Poliisimies n:o 23-24/1952; Suomen poliisilehti n:o 1-2/1953; Suomen poliisilehti n:o 3/1953).

5.1.2 Poliisin työvälineet ja kalusto

Poliisiradion toiminta oli lisääntynyt ja tiedonkulun nopeus kasvanut. Helsingissä, Turussa ja Tampereella oli käytössä radiolla varustettuja ”piiska-autoja”. Käytössä oli myös käsiradioita, joiden toimintasäde oli 3-6 km. Radiokalustoa käytettiin liikennevalvonnassa tai isoissa tapahtumissa kuten Eläintarhan ajoissa. (Poliisimies n:o 17/1949).

Apulaispoliisimestari Otto Kosonen kirjoitti olympiavalmisteluista poliisin osalta otsikolla Olympialaisten varjossa. Helsingin kisat tulevat olemaan suurimmat, mitä siihen asti on järjestetty. Helsingin poliisilaitoksen henkilömäärä Kosonen kuvasi auttamatta liian pieneksi, minkä lisäksi kalustoa olisi saatava lisää. Laskelmien mukaan lisähenkilöstön määrä olisi järjestyspoliisin osalta 1389, rikospoliisin 252 ja huolto-osaston 32 työntekijää. Autoja sekä moottoripyöriä tarvittaisiin laskelmien mukaan lisää yhteensä 44 kappaletta. Muita tulevia uudistuksia olisi viestiyhteyksien parantaminen esimerkiksi perustamalla Messuhalliin radiokeskus. Koulutuksia on järjestetty ja järjestetään aina olympialaisiin saakka. Myös kieltenopiskelua on jatkunut jo muutaman vuoden ajan. Kisojen ajaksi tullaan pystyttämään kaupungille myös tulkkausioskeja ja tulkit ovat muutenkin poliisin apuna. Kenties suurin yksittäinen huolenaihe on liikenteenohjaus, koska Helsinkiin odotettiin 20000 autoa ja toistasataa tuhatta vierasta. (Poliisimies n:o 23-24/1951).

Rikospoliisin päällikkö Olof Blom raportoi poliisin nykytilasta. Hänen toivomuksenaan oli, että poliisi saisi käyttöönsä lisää uusia tutkimusvälineitä. Tarve olisi myös saada Helsinkiin pitkään luvattu hälytyspuhelinverkosto. (Helsingin Sanomat 11/13.1.1952, 7).

Nimimerkki Arijoutsu käsitteli pakinassaan Helsingin poliisia. Hän antoi Helsingin poliisille kiitosta siitä, miten hienosti se tehtäviään hoitaa. Kritiikkiä sen sijaan sai poliisin kehossa kunnossa oleva kalusto sekä tähän syypäänä olevat pienet määrärahat. (Helsingin Sanomat 34/5.2.1952, 6).

Päätoimittaja Moisio käsitteli olympialaisten vaikutusta poliisin rahoitukseen. Olympialaiset Moisio näki tässä yhteydessä erittäin positiivisena asiana. Olympialaisten takia annettiin lisärahoitusta poliisin auto- ja radiokaluston uusimiseen. Kokonaissumma oli yhteensä 63 miljoonaa markkaa. Etenkin poliisin autokalustoa Moisio kuvaili kriittisesti. Muutamia vuosia aiemmin oli rahoitus säästösyistä kaatunut. Nyt saatu rahoitus saatiin ainakin Moisio mukaan olympialaisten ansiosta. (Poliisimies n:o 3/1952).

Suur-Helsingin alueelle suunniteltiin asennettavaksi 600 hälytyspuhelinta. Ennen olympialaisia oli tavoite saada näistä käyttöön 150 kappaletta. Hälytyspuhelimella saatiin yhteys mm. poliisiin, palokuntaan ja ambulanssiin. Puhelimet olivat niin poliisin ja palokunnan kuin myös kansalaisten käytettävissä. (Helsingin Sanomat 159/15.6.1952, 3).

Myös pakinoitsija Teodor veti omalta osaltaan kisoja pakettiin. Kisat antoivat myös konkreettista hyötyä. Tästä mainintana poliisin käyttöön saadut hälytyspuhelimet. Kehitettävää kuitenkin jäi. Sörkän sataman alueelle ei poliisin käyttöön saatu vielääkään puhelinta. Rosvot ovat päässeet livahtamaan, kun autoa ei ole saatu avuksi. (Poliisimies n:o 15-16/1952).

Poliisiradion kehitystä ja nykytilaa käsiteltiin artikkelissa otsikolla Poliisiradiosta. Radio toiminta sai vauhtia, kun sotien jälkeen puolustusvoimat uudelleen sijoitti viestikalustoaan. Poliisihallinnolla ei ennestään juuri radiokalustoa ollut, joten puolustusvoimilta saatu kalusto oli merkittävässä asemassa toiminnan alkuvaiheessa. Alkuun saatiin tehokkailla radiolla yhteydet Helsingin ja läänien keskuspaikkojen välille. Paikallisradiotoiminta kehittyi samaan aikaan, joskin sitä hidasti se, ettei puolustusvoimiltakaan ollut aluksi saatavilla riittävästi sopivaa kalustoa. Paikallisella radiotoiminnalla tarkoitettiin yhteyttä paikallisen poliisijohdon ja alueen liikkuvien partioiden välillä. 1947 Helsinkiin, Turkuun ja Tampereelle oli perustettu radiopoliisit, kun poliisi sain hankittua liikkuvaa radiokalustoa. Seuraava huomattava kehitys tapahtui olympiavuonna 1952, kun radioautoja hankittiin Poriin, Lahteen, Ouluun, Kemiin ja Vaasaan. Kehitys jatkui olympialaisten jälkeenkin ripeänä. Kalusto lisääntyi paikkakunnilla ja radiopoliiseja perustettiin myös uusille alueille. (Poliisimies n:o 17/1953).

5.2 Kielitaito

Poliisimiehen päätoimittaja Moisio käsitteli poliisikunnan lähes olematonta kielitaitoa, joka koskee vieraiden kielten lisäksi myös ruotsin kieltä. Kielitaito olisi jokaiselle poliisimiehelle hyödyksi jo pelkästään ammatillisen etenemisen kannalta. Ulkomaalaisilla on myös taipumusta kääntyä ongelman tullen ensiksi poliisin puoleen. Kieliläisän maksamista olisi Moisioin mukaan harkittava. Moisio huomioi myös Helsingille myönnettyt olympialaiset, jolloin poliisin kielitaito joutuu koetukselle. (Poliisimies n:o 8/1948).

Moision aiheena oli uudelleen kielitaito. Meneillään olevia Lontoon olympiakisoja seurattaessa oli huolta herättänyt, mistä löytyisi riittävästi kielitaitoisia poliisimiehiä. Yleisesti ottaen Moisio piti suomalaisten kielitaitoa kansainvälisesti verrattuna kelvollisena. Etenkin ruotsin kielen osaamista Moisio pitää sen verran hyvänä, että suuri osa poliisikunnasta sitä ainakin ymmärtää. Kielitaidon lisäämiseksi hän ehdotti kielitaitolisän maksamista. Muita huolenaiheita olympiakisoihin liittyen oli myös majoituskapasiteetin riittäminen. (Poliisimies n:o 15-16/1948).

Moisio palasi vielä poliisien kielitaitoon Poliisimiehen numeron 20 pääkirjoituksessa. Kielitaidon lisäksi tärkeimpiä poliisin kehityskohteista olivat huoliteltu ja siisti ulkoasu sekä huomion kiinnittäminen tehtävien asialliseen hoitamiseen ja poliisien käytökseen. Huoli kyseisiin asioihin oli Moision mukaan herännyt sanomalehtien kirjoittelusta poliisiin liittyen. (Poliisimies n:o 20/1948).

Nimimerkki Y. S. V. kirjoituksen aiheena oli poliisien sivistyksen tason nostaminen. Kirjoittaja huomio, että jo Suomen poliisien liiton säännöissä mainitaan pyrkimys poliisimiesten aineellisen ja sivistyksellisen aseman kohottamiseen. Erilaisia suomen ja ruotsin opiskeluun liittyviä kerhoja on jäsenyhdistysten toimesta järjestetty. Helsingin olympialaiset nostavat kielitaidon merkitystä etenkin Helsingissä. Englannin ja ruotsin kielen opetuksen järjestämiseksi onkin kirjoittajan mukaan esitetty ajatuksia. Kirjoittaja huomioi, että kielitaidon karttumisessa kuluu aikaa. Olisi tärkeää aloittaa hyvissä ajoin, etenkin kun alle neljän vuoden päästä koittavat olympiakisat. (Poliisimies n:o 22/1948).

Poliisimiehen pääkirjoituksessa poliisia patisteltiin taas kieltenopiskeluun ja harmiteltiin valtiovallan passiivisuutta asiassa. Kielitaidon hankkiminen oli jäänyt käytännössä yksittäisen poliisimiehen vastuulla. Kirjoituksessa ennustettiin, että lisääntyvä matkailu ja tulevat olympiakisat tuovat esiin ongelman laajuuden. Lisäksi on huomioitava, ettei kielitaito kartu hetkessä. (Poliisimies n:o 19/1949).

Poliisimiehen vuoden viimeisessä numerossa käsiteltiin lyhyesti Helsingin poliisien ruotsin kielen koulutusta. Ainakin Helsingissä innostus ruotsin opiskeluun oli hyvä. Opetukseen pystyi osallistumaan myös työpäivän aikana ja se on ollut osallistujalle maksutonta. Lähes tyvien olympialaisten vuoksi opetuksessa panostettiin asiakaspalvelutilanteisiin ja kohteliaaseen kielenkäyttöön. Myös englannin kielen ja tarvittaessa muidenkin kielten opetusta suunniteltiin, mikäli osallistujia ilmenee riittävästi. (Poliisimies n:o 23-24/1949).

Poliisimiesten kielitaidon mainittiin jälleen aiheuttanut keskustelua. Kielitaito oli heikkoa myös ruotsin kielen osalta, muista ulkomaisista kielistä puhumattakaan. Kirjoittaja ehdotti ratkaisuksi esimerkiksi poliiseille maksettavaa kielitaitolisää. Tässä kirjoituksessa olympialaisiin ei viitata millään tavalla. (Suomen poliisilehti n:o 22/1950).

Numerossa 18 oli lyhyt artikkeli kielten opiskelusta. Virkamiesten keskuudessa oli muutamana viime vuoden ajalla havaittu kasvamaan päin olevaa intoa kielten opiskeluun. Syytä olikin, koska yleisesti ottaen suomalaisten kielitaitoa pidettiin todella heikkona. Etenkin lähestyvien olympialaisten takia virkamiehien tulisi kiinnittää tähän asiaan huomiota. Virkamiesliittojen opintokeskuksen kursseista suurin osa liittyi kielten opiskeluun. Vuonna 1950 kursseilla oli 416 opiskelijaa. (Suomen poliisilehti n:o 18/1951).

Artikkeli otsikolla Opintotyö käyntiin kannusti koko poliisikuntaa itsensä kehittämiseen. Pääpainon tulisi olla kielitaidon kehittämisessä, mutta kaikki muukin oppiminen auttaa yksilöä ja sitä kautta koko ammattikuntaa. Olympialaiset tuovat oman syynsä opiskeluun, mutta uuden oppiminen on joka tapauksessa tärkeää. (Poliisimies n:o 19/1951).

Apulaispoliisimestari Otto Kosonen kirjoitti artikkelissa olympiavalmisteluja poliisin osalta otsikolla Olympialaisten varjossa. Kosonen kertoi valmistelujen jatkuneen koulutuksen ja kieltenopiskelun osalta. Kisaturistien opastamisen tueksi Helsinkiin suunniteltiin tulkkausioskeja ja tulkkien kerrottiin olevan muutenkin poliisien apuna. (Poliisimies n:o 23-24/1951).

HALVAT KIELIKURSSIT

alkavat NMKY:ssä Vuorik. 17 perjantaina tammik. 18 pöä klo 19
 pätevien opettajien johdolla ruotsin ja englannin kielissä. ~~Halvat~~
 sit vain miehille, jatkokurssit sekä miehille että naisille. Tunnit iltai-
 sin kahdesti viikossa. Kurssi käsittää 20 tuntia. Kurssimaksu 1.200:--,
 yhdist. jäsenillä 1.000:--. Valmistautukaa olympialaisiin! Ilmoitt.
 NMKY:n toim. Vuorik. 17, puhelin 26 359. Z

Kuva 4. Mainos Helsingin Sanomissa 11.1.1952. Etenkin alkuvuodesta kielikursseja mainostettiin ahkerasti, osaa myös olympialaisten avulla. (kuva: Helsingin Sanomat)

Nimimerkki OAS. keskittyi ulkomaalaisten opastukseen olympialaisissa. Hänen esittämä näkemys oli se, että poliisimiehellä pitää olla kielitaidosta riippumatta edes joku keino vas-

tata kisavieraan esittämään kysymykseen. OAS. antoi tarkat ohjeet esimerkiksi piirtämällä tai kartalla opastamiseen. Poliisimiehen olisi aina kyettävä ohjaamaan kisavieras sellaisen tahon puoleen, joka osaa asiakasta neuvoa. (Poliisimies n:o 3/1952).

Nimimerkki L. A. nosti monien muiden asioiden ohella esille kielitaidon merkityksen. Vaikka eri kielikursseja järjestettiin sekä poliisilaitosten, että paikallisyhdistysten toimesta, oli osallistujien lukumäärässä ja heidän motivaatiossaan parannettavaa. Kirjoittajan huoli liittyy siihen, minkä kuvan kieltä osaamaton poliisi antaa ulkomaille koko Suomen sivistyksen tasosta. (Poliisimies n:o 3/1952; Suomen poliisilehti n:o 4/1952).

Teodor käsitteli englannin opetusta poliiseille. Aihe oli ajankohtainen olympiakisojen lähestyessä. Tekstissä ilmeni, että kurseja oli järjestetty jo kuitenkin myös edeltävinä vuosina. Haastateltavana ollut konstaapeli Ensio Mäkelä kertoi, että olympialaisten jälkeen olisi tärkeää löytää seuraava ”vetonaula” englannin opiskelulle. Muutenkin englannin opiskeluun Teodor suhtautui positiivisesti ja näki sen tarpeellisena. Olympialaiset olivat yksi tärkeä syy muiden joukossa kielitaidon kehittämiseksi. (Poliisimies n:o 10/1952).

Numerossa 11 julkaistiin jo vuonna 1936 Suomen Poliisilehdessä ilmestynyt juttu Berliinin olympialaisten poliisitoiminnasta. Artikkelissa kerrottiin, miten Berliinissä poliisien määrää oli lisätty ja heille annettiin lisäkoulutusta esimerkiksi kielissä. (Suomen poliisilehti n:o 11/1952).

Myös nimimerkki RTR nosti esille poliisimiesten kieliopinnot. Kielitaito hän piti välttämättömyytenä, oli olympiakisoja tai ei. Näkökulmia hän esitti kaksi. Kenttätoiminta tehostuisi, jos poliisi osaisi edes välttävästi jotakin maailman valtakielistä. Toinen näkökulma oli se, että virkamiehen kielitaito antaa sivistyneemmän kuvan koko ammattikunnasta ja samalla Suomen kansasta, jota poliisi edustaa. Kirjoittaja nosti esille myös sen, että etenkin kaksikielisillä alueilla ruotsin kielen osaamista olisi syytä parantaa. (Poliisimies n:o 11/1952).

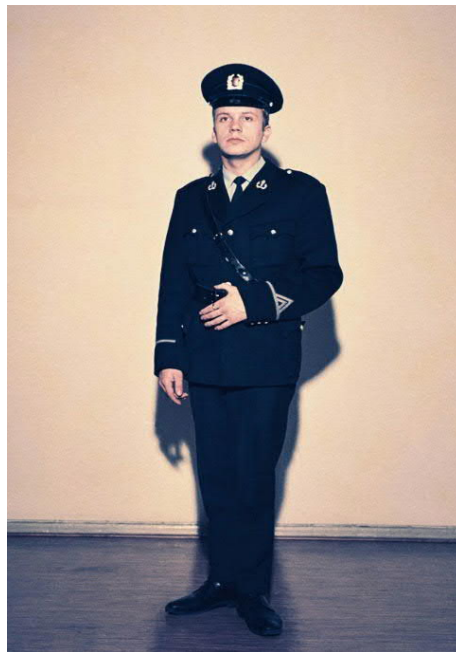
Poliisimiehen pääkirjoitus Olympiakisat alkavat pohjusti alkavia kisoja ja korosti niiden merkitystä ja vaativuutta pienelle kansakunnalle. Olympialaiset kerrottiin olevan ainutlaatuinen tilaisuus esitellä koko Suomea muulle maailmalle. Poliisin osalta luotiin uskoa siihen, että kisoista tullaan selviämään kunnialla. Ainakaan poliisi ei olisi se, jonka takia epäonnistumisia tulisi. Ainoana miinuksena nähtiin jälleen poliisien heikko kielitaito. Tätä

kuitenkin korvaa osaltaan suomalaisten, myös poliisin, vieraanvaraisuus ja ystävällisyys. (Poliisimies n:o 13-14/1952).

Kisojen jälkeen yhteenvedoa tehtiin artikkelissa Ansioristi. Kirjoituksessa huomioitiin kielitaidon edes jonkinlainen kehittyminen. (Poliisimies n:o 15-16/1952).

Helsingin poliisilaitoksen apulaispoliisimestari Otto Kosonen kirjoitti pitkän yhteenvedon kisoista sekä kisoihin valmistautumisesta. Kieltenopiskeluun liittyen Kosonen kertoi, että vieraita kieliä, pääosin englantia sekä myös ruotsia, opetettiin. Haastetta kielikoulutukselle antoi se, ettei sitä voitu kohdistaa koko järjestyspoliisille, koska poistuma eri kurssien takia meinasivat haitata päivittäistä poliisitoimintaa. Ulkomaalaisiin poliisi oli varautunut kielikoulutuksen lisäksi sillä, että poliisiasemilla oli kuulusteluja ja yleisöpalvelua varten tulkkeja tai muuten kieltä osaavia saatavilla. (Poliisimies n:o 23-24/1952).

5.3 Virkapuku

Kuva 5. Uusi, siviilimäisempi virkapuku m1951 (kuva: Poliisimuseo)

Virkapuku oli ammattikunnan keskustelun kohteena jo ennen olympialaisiakin. Nyt pääkirjoituksessa esiin nousseita ajatuksia olivat käytännöllisyys, pesäeron tekeminen sotilasasuihin ja mahdollinen yhteispohjoismaalainen virkapuku (Poliisimies n:o 9/1948). Pohjoismaista virkapukua suunniteltiin Tanskan, Ruotsin ja Norjan kesken huhtikuussa 1948 Kööpenhaminassa (Poliisimies n:o 10/1948). Esimerkiksi patukan ja pistoolin kantamiseen

poissa näkyvistä Suomen poliisien liitto suhtautui positiivisesti. Samanlainen kanta oli yhteis pohjoismaalaiseen virkapukuun. (Poliisimies n:o 13-14/1948).

Numerossa 18 nimimerkki E. S. kirjoitti mielipiteen koskien poliisin uutta virkapukua. Hän ihmetteli sitä, miten sotien loppumisesta lähtien mietinnän alla olleeseen uuteen virkapukuun ei ole saatu päätöstä. Olympialaisia hän piti tärkeimpänä syynä saada uudet virkapuvut koko poliisivoimien käyttöön. Hän nosti esille myös asujen yhteneväisyyden muiden pohjoismaiden kanssa. Huolta aiheutti myös mahdolliset korkeat kustannukset. Kirjoittaja toivoi mahdollisimman nopeaa päätöstä virkapuvun mallista sekä ratkaisua hankintakuluihin, koska ”poliisin kunnia-asiana on esiintyä kunnollisessa virkapuvussa.” (Suomen poliisilehti n:o 18/1950). Uusi virkapuku vahvistettiin lopulta 2.7.1951 (Poliisimies n:o 15-16/1951).

Kuva 6. Poliisin virkatoppi m1951 (kuva: Poliisimuseo/ Emilia Anundi)

Nimimerkki L. A. kirjoitti useamman sivun artikkelin olympiakisoista. Huomion kiinnittyi myös uudistettuun virkapukuun. Virkapuvun tulisi olla siisti ja koko poliisikunnalla uuden mallin mukainen. (Poliisimies n:o 3/1952; Suomen poliisilehti n:o 4/1952).

Poliisikeskusvarikko tiedotti, että kesään mennessä poliisin käyttöön valmistuu noin 3000 uutta virkapukua. Puku olisi tarkoitus saada laajasti käyttöön Helsingissä, mutta myös muualta maasta on tehty tilauksia. Pukua oli tarkoitus valmistaa lisää kesän ja syksyn aikana, koska kesään mennessä ei kaikille pystytty uutta pukua tekemään. Uuden puvun hankin-

ta tulisi arviolta maksamaan yksittäiselle poliisimiehelle 15000-18000 markkaa. (Helsingin Sanomat 91/3.4.1952, 3).

Suomen poliisien liitto ja Suomen poliisiupseeriyhdistys kirjoittivat heti seuraavan päivän lehteen mielipidekirjoituksen koskien uuden virkapuvun käyttöönottoa. Liitot toppuuttelivat uuteen virkapukuun siirtymisen aikataulua. Syy tähän oli virkapukuavustukset, jotka ovat liittojen mukaan olleet liian pienet jo pidemmän aikaa. Esimerkiksi Helsingissä jäi vanhemmalle konstaapelille keskimäärin reilu 5000 markkaa vuodessa virkapuvun hankintaan ja kunnossapitoon. Kustannuksiksi liitot vastaavasti arvioivat vuositasolla n. 22000 markkaa. (Helsingin Sanomat 92/4.4.1952, 11).

Pääkirjoituksessa käsiteltiin poliisin virkapuku-uudistusta. Poliisille oli olympiakisojen alla säädetty uusi virkapuku. Uuden virkapuvun käyttöönoton ajankohta oli vielä lehden julkaisuajankohtana 15. huhtikuuta epäselvää. Kesällä pidettäviä olympiakisoja pidettiin kuitenkin takarajana sille, että uusi puku on otettu laajamittaisesti käyttöön. Päähuomio kiinnittyi siihen epäkohtaan, että virkapuvun hankinta jäi poliisimiehen vastuulle, eikä siihen myönnettävä avustus vastannut enää sen ajan hintatasoa. (Poliisimies n:o 8/1952).

T. S. toi esiin mielipiteensä liikennepoliisista. Hänen mukaansa liikennemäärien jatkuva lisääntyminen lisää myös liikenteen ohjaajina toimivien liikennepoliisien tehtäviä. Hän esitti, että liikennepoliisin tulisi erottua muista poliisista, koska hänen tehtäväkuvansa on selvästi erilainen muihin poliiseihin verrattuna. Ratkaisu olisi esimerkiksi erilainen virkapuku. Tämänkaltainen järjestely oli käytössä esimerkiksi Ranskassa. Yhtenä syynä kirjoituksen ajankohtaisuudelle kirjoittaja mainitsee lähestyvät olympiakisat. (Suomen poliislehti n:o 9/1952).

Nimimerkki Rasti käsitteli juttusarjassaan Sivullisen silmällä poliisin virkapuku-uudistusta. Mielipide uudesta virkapuvusta oli positiivinen. Ongelmana hän koki käytössä samaan aikaan olevat monet eri virkapukumallit. Tämä voi aiheuttaa hämmennystä, jos poliisi ei ole ulkoisesti yhteneväinen. Etenkin tulevia olympiakisoja silmällä pitäen olisi tärkeää saada poliiseille uusi virkapuku. Ulkomaalaisissa voi herätä hämmennystä, kun poliisina esiintyy monen eri näköistä virkamiestä. Tämä ei myöskään antaisi Suomesta hyvää vaikutelmaa. Ongelmana kirjoittaja näki sen, että poliisille maksettava avustus virkapuvun hankkimisesta ei vastannut todellisia kustannuksia. Virkapuvun hankkiminen oli tuohon aikaan jokaisen poliisimiehen omalla vastuulla. Virkapukuavustukseen tulisi saada korotus,

jotta asia saataisiin kuntoon. Kirjoittaja painotti, ettei asian tärkeys katoa mihinkään kisojen jälkeenkään. (Suomen poliisilehti n:o 10/1952).

Otsikolla Asiamiehen ajatuksia käsiteltiin Ruotsin kuningasparin valtiovierailu Helsingissä. Uusi virkapuku oli aiheuttanut ihailua yleisön silmissä. Tekstissä nostettiin esille myös virkapukurahoitus. (Poliisimies n:o 11/1952).

Numerossa 11 julkaistiin jo vuonna 1936 Suomen Poliisilehdessä ilmestynyt juttu Berliinin olympialaisten poliisitoiminnasta. Berliinissä poliisi otti ennen olympialaisten alkua käyttöön uudet virkapuvut. (Suomen poliisilehti n:o 11/1952).

Helsingin Sanomien pakinoitsija Arijoutsu kertoi mielteitään poliisista. Hän antoi kehuja poliisia kohtaan. Poliisi on viime aikoina esiintynyt kovasti edukseen ja etenkin uusi virkapuku antaa poliisista positiivisen kuvan. (Helsingin Sanomat 146/1.6.1952, 8).

Poliisin uutta virkapukua kiitteli nimimerkki I. H. yleisönosastokirjoituksessaan. Kirjoittajan mukaan Suomen poliisi on kansainvälisestikin vertailtuna korkeatasoinen. Nyt myös uusi komea virkapuku on samalla tasolla. Uutta pukua kehuaan sen ulkonäöstä ja sen antamasta siististä ja korrektista ensivaikutelmasta. (Helsingin Sanomat 195/23.7.1952, 17).

Hugo Nousiainen käsitteli olympialaisia artikkelissa Poliisin muotokuva. Olympialaiset ovat omalta osaltaan nostaneet Helsingin yleisilmeen uudelle tasolle. Poliisin yleinen olemus ja käytös keräsivät myös Nousiaiselta kehuja. Tämä ilmeni Nousiaisen mukaan siten, että uusi virkapuku sai paikallisen pankin konttorin naisvirkailijat keskeyttävät työnsä poliisimiehen huomattessaan. (Poliisimies n:o 13-14/1952).

Olympiakisat työllistivät koko poliisiorganisaatiota. Poliisikeskusvarikko ilmoitti, että varikko on suljettuna kisojen loppumisesta aina elokuun loppuun asti. Syynä oli se, että uuden virkapuvun valmistamisen aiheuttama ruuhka ei ole mahdollistanut kenellekään henkilökunnasta lomien pitämistä aiemmin. (Poliisimies n:o 15-16/1952).

5.4 Käyttäytyminen ja julkisuuskuva

Poliisikomentaja Erik Gabrielsson kertoi matkastaan Lontoon poliisin vieraaksi. Hänet ja rikososaston päällikkö A. Blom oli lähetetty seuraamaan poliisin toimintaa Lontoon olym-

piakisojen aikana Helsingin olympiakisoja silmällä pitäen. Tärkeimmäksi opiksi Gabrielson nosti Englannin poliiseille annetut säännöt, joita olisi syytä miettiä Suomessakin. Poliisi ei ole lain yläpuolella. Poliisi palvelee kansaa kärsivällisesti, kohteliaasti ja hienotunteisesti eikä ole pikkumainen. (Poliisimies n:o 23-24/1948).

Reino Kuusela kirjoitti pääkirjoituksen otsikolla Voiko poliisi olla gentlemanni? Kuusela oli kysynyt kahdeltatoista eri poliisimieheltä, millainen mies on gentlemanni ja voiko poliisi olla sellainen. Poliisien toimenkuva oli nuoremmasta konstaapelista apulaispoliisipäällikköön. Pääosin vastauksista ilmeni, että gentlemanni on hyväkäytöksinen, asiallinen ja ulkoisesti siisti. Suurin osa oli myös sitä mieltä, että poliisin kuuluisi tällainen olla. Kuusela huomioi kirjoituksensa lopuksi Helsingin olympiakisat. Suomi tarvitsee ”gentlemannipoliiseja” edustamaan koko Suomea. (Suomen poliisilehti n:o 3/1950).

Reino Kuuselan kirjoitti artikkelin poliisimiehen itsehillinnästä. Yksittäinen poliisimies edustaa koko Suomen poliisia. Osaltaan tästä on syntynyt poliisin huono maine, kun yksittäiset poliisimiehet ovat toimineet vastoin sääntöjä. Kuusela huomautti, että huono mielikuva muuttuu helposti pysyväksi. Poliisin olisi kyettävä hillitsemään itsensä, vaikka kohtaisi kuinka hankalan asiakaan tahansa. Etenkin olympiavuonna koko virkakunnan olisi sisäistettävä tämä. (Suomen poliisilehti n:o 1/1951). Yksittäisen poliisin kohteliaan käytöksen merkityksestä koko ammattikunnan julkisuuskuvalle oli kirjoitettu jo kaksi vuotta aiemmin (Poliisimies n:o 3/1949).

Nimimerkki Poliisimies kirjoitti poliisimiehen ammattikoulutuksesta. Olympialaisten läheisyys alle vuoden päästä toi pientä painetta poliisien koulutukseen. Kirjoittaja nosti esiin sen seikan, että suurelle osalle Suomeen saapuvista turisteista matka on ainutlaatuinen ja poliisin käyttäytyminen jättää pysyvän muistijäljen viranomaisen toiminnasta. Vaikka käyttäytymisessä on viime vuosina ollut parannusta, löytyy kehittämisen kohteita aina. (Suomen poliisilehti n:o 18/1951).

Hyvä käytös kyllä huomioitiin. Esimerkiksi Oslon olympiakisoista raportoidessa paikallisen poliisin kerrottiin olevan kohtelias ja luotettava. (Helsingin Sanomat 28/30.1.1952, 9).

Nimimerkki L. A. kirjoitti useamman sivun artikkelin olympiakisoista. Siinä hän nosti esille huolen siitä, miten poliisi pääsee eroon ”jäykähkön ja epäkorrektin käytöksen sekä ns. pikku tietämättömyyden verhoamasta, arvostelua herättävästä vaipasta”. Kirjoittaja vaati

poliisimiehiltä myös riittävää yleistietoa, esimerkiksi kisoihin ja nähtävyyksiin liittyen. Kehitettävien ominaisuuksien joukkoon katsottiin kuuluvaksi myös kohteliaisuuden, huumorintajun ja käytöstavat ylipäänsä. L. A. näki näiden asioiden merkityksen poliisin julkisuuskuvalle. Kirjoitus päättyi toivomukseen, että olympiakisat nostaisivat pysyvästi poliisin ammatillista- ja sivistyksellistä tasoa. Näin ollen kisat voisi myös lähentää poliisia ja kansalaisia. (Poliisimies n:o 3/1952; Suomen poliisilehti n:o 4/1952).

Teodor ennakoi lähestyviä olympialaisia omassa kirjoituksessaan. Hän huomioi myös sanomalehdessä olleen yleisöpalautteen, jossa moitittiin poliisien kuunnelleen vieraan maan kansallislaulua kädet taskussa. Myös Teodor piti tätä asiallisena huomautuksena. (Poliisimies n:o 11/1952).

Otsikolla Asiamiehen ajatuksia käsiteltiin poliisin toimintaa suuren tapahtuman aikana. Käsittelyn kohteena oli Ruotsin kuningasparin valtiovierailu Helsingissä. Myös Eläintarhan ajot oli ajettu muutama viikko aiemmin. Eläintarhan ajot olivat tuohon aikaan yksi suomen suurimmista, ellei suurin, vuosittainen tapahtuma keräten n. 70000 katsojaa. Kirjoituksessa esitettiin huoli mahdolliseen yliorganisointiin kohta alkavia olympialaisia silmällä pitäen. Huolenaiheena oli, että poliisien runsas näkyminen kaupungilla antaisi Suomesta kuvan kansalaisia vahtivana poliisivaltiona. (Poliisimies n:o 11/1952).

Numerossa 11 julkaistiin jo vuonna 1936 Suomen Poliisilehdessä ilmestynyt juttu Berliinin olympialaisten poliisitoiminnasta. Berliinissä poliiseille korostettiin koulutuksessa hyvän ja ryhdikkään käytöksen merkitystä olympialaisten aikana. (Suomen poliisilehti n:o 11/1952).

Hugo Nousiainen käsitteli olympialaisia artikkelissa Poliisin muotokuva. Nousiainen kehu vuolaasti poliisia. Kehu kohdistui etenkin niille, jotka tekevät työtään näkyvästi kansalaisten parissa. Poliisin yleinen olemus ja käytös keräsivät myös Nousiaiselta kiitosta. (Poliisimies n:o 13-14/1952). Kehuja käytöksestä jaettiin myös artikkelissa Ansioristi (Poliisimies n:o 15-16/1952).

Helsingin poliisilaitoksen apulaispoliisimestari Otto Kosonen kirjoitti pitkän yhteenvedon kisoista sekä kisoihin valmistautumisesta. Yksi Kososen havainnoista oli, että suurten ihmisjoukkojen hallinta onnistuu määrätietoisella mutta ystävällisellä toiminnalla (Poliisimies n:o 23-24/1952).

Nimimerkki Poliisimies kertoi Helsingin rikospoliisin järjestämästä hyväkäyttöksisen poliisimiehen valinnasta otsikolla Mallipoliisimies. Juttu aluksi hän kertoi olympialaisten osoittaneen poliisin pystyvän hyväkäyttöksiseen ja esimerkilliseen toimintaan. Kirjoittaja muistuttaa, ettei suurtapahtuman jälkeen ole kuitenkaan varaa löysätä, vaan saavutettu taso tulee ylläpitää myös kisojen jälkeen osana arkipäiväistä työntekoa. (Suomen poliisilehti n:o 4/1953; Poliisimies n:o 5/1953).

5.4.1 Poliisitoiminnan vaikutuksia poliisin ja yleisön suhteisiin

Reino Kuuselan kirjoitti artikkelin poliisimiehen itsehillinnästä. Yksittäinen poliisimies edustaa koko Suomen poliisia. Osaltaan tästä on syntynyt poliisin huono maine, kun yksittäiset poliisimiehet ovat toimineet vastoin sääntöjä. Kuusela huomautti, että huono mielikuva muuttuu helposti pysyväksi. Poliisin olisi kyettävä hillitsemään itsensä, vaikka kohdaisi kuinka hankalan asiakaan tahansa. Etenkin olympiavuonna koko virkakunnan olisi sisäistettävä tämä. (Suomen poliisilehti n:o 1/1951).

Nimimerkki Poliisimies kirjoitti poliisimiehen ammattikoulutuksesta. Olympialaisten läheisyys alle vuoden päästä toi pientä painetta poliisien koulutukseen. Kirjoittaja nosti esiin sen seikan, että suurelle osalle Suomeen saapuvista turisteista matka on ainutlaatuinen ja poliisin käyttäytyminen jättää pysyvän muistijäljen viranomaisen toiminnasta. Vaikka käyttäytymisessä on viime vuosina ollut parannusta, löytyy kehittämisen kohteita aina. (Suomen poliisilehti n:o 18/1951).

Rikospoliisin päällikkö Olof Blom raportoi poliisin nykytilasta. Yhteistyö oli parantunut yleisön ja poliisin välillä. (Helsingin Sanomat 11/13.1.1952, 7).

Nimimerkki L. A. kirjoitti useamman sivun artikkelin olympiakisoista. Siinä hän nosti esille huolen siitä, miten poliisi pääsee eroon ”jäykähkön ja epäkorrektin käytöksen sekä ns. pikku tietämättömyyden verhoamasta, arvostelua herättävästä vaipasta”. Kielitaidon ohella kirjoittaja vaati poliisimiehiltä myös riittävää yleistietoa, esimerkiksi kisoihin ja nähtävyyksiin liittyen. Vaikkei nämä poliisin pääasiallisia tehtäviä olekaan, näki L. A. niiden arvon poliisin julkisuuskuvalle. Kehitettävien ominaisuuksien joukkoon katsottiin kuuluvaksi myös kohteliaisuuden, huumorintajun ja käytöstavat ylipäänsä. Kirjoitus päättyi toivomukseen, että olympiakisat nostaisivat pysyvästi poliisin ammatillista- ja sivistyksellistä

tasoa. Näin ollen kisat voisi myös lähentää poliisia ja kansalaisia. (Poliisimies n:o 3/1952; Suomen poliisilehti n:o 4/1952).

S. Aaltio kirjoitti otsikolla Poliisin olympiavalmisteluista. Aaltio suhtautui kriittisesti poliisin ennakkovalmistelujen tasoon. Aaltio näki kuitenkin kisojen onnistumisen tärkeänä poliisin julkisuuskuvalle. Huoltensa takia hän painottikin tehokasta valmistautumista ennen kisojen alkua. (Suomen poliisilehti n:o 3/1952).

Hugo Nousiainen artikkeli otsikolla Poliisimiehen kunnia käsitteli kansalaisten suhtautumista poliisiin ja sitä, miten poliisi joutui jatkuvan arvostelun ja arvioinnin kohteeksi. Yleiskuva oli se, että vaikka poliisin arvostus oli itsenäisyyden aikana noussut, koki poliisi usein myös melko kohtuutonta arvostelua. Poliisin vaatimustaso oli kansan silmissä myös kova. Tulevat olympiakisat Nousiainen näki suurena haasteena, mutta myös suurena tilaisuutena näyttää sekä Suomalaisille, että koko maailmalle poliisin osaaminen. Onnistunut suoriutuminen kisojen aikana voisi Nousiaisen mukaan lähentää poliisia ja kansalaisia entisestään. (Poliisimies n:o 9/1952).

Olympialaisten sujuminen ei ainakaan olisi poliisista kiinni. Näin ainakin mietti nimimerkki A-le W-s mielipidekirjoituksessaan. Hän kertoi tapahtumasta, jossa poliisi oli tullut paikalle vanhuksen saatua sairaskohtauksen. Poliisi sai kiitosta siitä, miten nopeasti ja ammattitaitoisesti he tilanteen selvittivät. (Helsingin Sanomat 132/17.5.1952, 12).

Poliisiin suhtautui ymmärtäväisesti ainakin sanomalehti Uusi Suomi. Lehti kirjoitti, että poliisi varmasti on ymmärtäväinen kisavieraita kohtaan ja vastaavasti ihmisiltä on lupa odottaa myönteistä suhtautumista poliisin toimintaan. (Helsingin Sanomat 178/6.7.1952, 6).

Kisojen jälkeen yhteenvetoa tehtiin artikkelissa Ansioristi. Helsingin poliisilaitokselle myönnettiin poliisin ansioristi menestyksekkäästä toiminnasta kisojen aikana. Osa kunnias-ta annettiin myös Helsingissä komennuksella olleille. Tätä suuremmaksi asiaksi nostettiin kuitenkin kansalaisilta tullut erittäin positiivisen palaute. Kritiikkinä mainittiin ainoastaan maakuntalehdistöltä tullut palaute paluuliikenteen tiukasta valvonnasta. Artikkelissa huomioitiin se, miten poliisin ja yleisön parantuneita välejä osattaisiin hyödyntää jatkossa. (Poliisimies n:o 15-16/1952).

Nimimerkki KoHo pakinoi otsikolla Maalta pääkaupunkiin. Hän tiivistä olympialaiset maalta komennetun poliisimiehen silmin. Loppuyhteenvetona kirjoittaja jakoi myös aiemmin lehdessä esiintyneen mielipiteen: poliisi onnistui kisojen aikana hienosti. Tämä positiivinen mielikuva olisi toivottavasti pysyvää ja poliisi olisi jatkossakin saamansa luottamuksen arvoisia. (Poliisimies n:o 17/1952).

Olympialaisista mainittiin jälleen kerran se runsas positiivinen palaute, jota kisat sekä myös poliisi saivat osakseen. Suomen valtion saamaa positiivisen julkisuuskuvan arvoa ei edes olisi syytä rahassa mitata. Niin mittaamaton ja korvaamaton se kirjoittajan mukaan on. Sitä miettiessään ei edes poliisimies halua harmitella kesällä pitämättä jääneitä lomiaan. (Suomen poliisilehti n:o 18/1952).

Kisojen jälkeen julkaistiin poliisikomentaja Erik Gabrielssonin sekä apulaispoliisimestari Otto Kososen allekirjoittama kiitos olympiakisoihin osallistuneille ja siellä erinomaisesti onnistuneille poliiseille. Tämä Erikoiskäskey N:o 8 päättyi toivomukseen, että poliisi saavuttaisi jatkossakin vastaavanlaista kiitosta kansalaisilta. (Suomen poliisilehti n:o 19/1952).

Apulaispoliisimestari Otto Kososen kirjoitti laajan artikkelin Helsingin kisat. Yhteenvetona poliisin todetaan onnistuneen hyvin. Kehuja tuli yksityishenkilöiltä ulkomaita myöten, sekä myös lehdistöltä. (Suomen poliisilehti n:o 1-2 & 3/1953).

Nimimerkki Homo Sapiens kirjoitti poliisin suhteesta asiakkaisiin ja poliisin käyttäytymisen merkityksestä poliisitoiminnan onnistumiselle. Otsikolla Opi käsittelemään ihmisiä kirjoittaja kuvailee, miten itsehillintä ja provosoitumisen välttäminen helpottavat tehtävien hoitamista. Kirjoituksen alussa mainitaan, että poliisin ja ihmisten väliset suhteet ovat viime aikoina saaneet paljon julkisuutta. Poliisi on ottanut myös vaadittavia kehitysaskelaita oikeaan suuntaan. (Poliisimies n:o 7/1953).

Samaa aihetta käsitteli myös Reino Kuusela artikkelissa Poliisi ja yleisö. Kuuselan viesti keskittyi siihen, miten poliisin ja yleisön hyvät suhteet auttavat poliisia rikollisuuden torjumisessa. Poliisia ja yleisöä ei pidä asettaa vastakkain. Hyvät ja lämpimät suhteet auttavat turvallisen yhteiskunnan rakentamisessa. Poliisilla on myös kaikki mahdollisuudet olla aloitteellinen hyvien suhteiden rakentamisessa. (Poliisimies n:o 7/1953).

Viljo A, Leppäniemi kirjoitti artikkelin Poliisikunta yleisön arvosteltavana. Leppäniemi kirjoitti, miten poliisi voi joutua kielteisen arvostelun kohteeksi. Kielteistä arvostelua tulee yleensä heiltä, jotka kokevat tullessa poliisin toimien kohteeksi väärin perustein. Poliisi ei voi aina vaikuttaa tilanteeseen. Arvostelua tulee, vaikka virkatoimi olisi suoritettu moitteettomasti. Kuitenkin selvästi suurin osa poliisiin kohdistuneesta arvostelusta on positiivista. Leppäniemi huomautti, miten olympiavuonna ammattilehdistön lisäksi sanomalehdistö käsitteli poliisin ja yleisön välistä suhdetta. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kirjoittelu oli positiivista ja Leppäniemen mukaan poliisille edullista. Leppäniemi kertoi lehdistössä levinneen näkemyksen, että olympialaiset olivat aikaansaaneet positiivisen kehityksen poliisin ja yleisön välillä. Tämän yhteistyön toivottiin jatkuvan myös tulevaisuudessa. (Poliisimies n:o 7/1953).

Lehdessä julkaistiin ylipoliisimestari Urho Kiukkaan Lounais-Hämeen poliisiyhdistyksen kesäjuhlassa pitämä puhe aiheesta yleisön suhtautumisesta poliisiin ja poliisin toimintaan. Hyvin usein poliisin antama sanktio koetaan vääryytenä tai poliisin tahallisena kiusantekona. Kiukas esittelee kaksi mahdollista syytä, historiallinen vaikutus tsaarinajan santarmien toiminnasta tai poliisin liian tarkka ja pikkumainen toiminta vähäisissä asioissa. Poliisi on kuitenkin sidottu toimimaan lain edellyttämällä tavalla. Poliisi ei myöskään ole vain rikosten torjuja ja rankaisija, vaan kansalaisten jokapäiväinen apu ja yhteiskunnan palvelija. (Poliisimies n:o 15-16/1953).

5.5 Palkkaus

Poliisimiehen pääkirjoituksen aiheena oli Olympiakisojen työoloihin aiheuttamat poikkeukset. Poliisi oli ollut mukana valtiovallan sekä työ- ja elinkeinojärjestöjen välisissä neuvotteluissa kertomassa oman näkemyksensä. Moisio toi esiin Suomen poliisien liiton näkemyksen asiaan. Kisojen aiheuttamaa työtaakkaa ei kyseenalaistettu. Huomio kiinnitettiin kuitenkin siihen, ettei olympialaisten varjolla saa teettää ylitöitä enempää kuin on taroituksenmukaista. Asiallisesta ylityökorvauksesta on poliisikunnan pidettävä kiinni. (Poliisimies n:o 4/1952).

Suomen poliisiupseeriyhdistys piti vuosikokouksensa 28.-29.3 Kuopiossa, jossa yhtenä aiheena oli palkkaus ja olympialaisten aiheuttamat ylityökorvaukset. Huoli liittyi siihen, että kisat aiheuttavat lisätyötä päällystölle ja kansliahenkilökunnalle. Nämä henkilöt olivat

lisäksi ylityölain ulkopuolella, minkä takia korvausasia olisi saatava ratkaistuksi. (Helsingin Sanomat 87/30.3.1952, 5).

Olympialaisia käsitellään vielä saman numeron artikkelissa Asiamiehen ajatuksia. Helsinkiin komennettavat poliisit olivat epätietoisia komennuksesta saatavasta päivärahasta. Kirjoitushetkellä asiasta ei vielä ollut tullut ministeriön päätöstä, joten asiasta annettiin vain ennako-ohjeistusta. Numerossa 7 ollut kirjoitus majoituskuluihin liittyen nostetaan myös esille. Kirjoituksessa oltiin samaa mieltä majoitus- sekä muonituskulujen liian isosta määrästä. Tätä perusteltiin majoituksen ja ruuan tasolla ja laadulla. Niitä ei sinänsä pidetty keltovottomina, mutta hintaan nähden taso kuvattiin matalaksi. Kirjoituksesta ilmenee, että asia kuitenkin otettiin huomioon sisäasiainministeriössä. Asian toivottiin korjautuvan mahdollisimman nopeasti. (Poliisimies n:o 9/1952).

Suomen Poliisien Liiton uutisoitiin olevan tyytymätön poliisien palkkausesitykseen. SPL koki, että poliisien vaatimukset oli valtion palkkauslautakunta sivuuttanut kokonaan. (Helsingin Sanomat 159/15.6.1952, 4).

Olympialaiset olivat aiheuttaneet keskustelua SPL:n kokouksessa, joka pidettiin Mäntässä 9-10 päivä kesäkuuta. Keskustelun aiheena oli olympialaisten aiheuttamat ylityöt ja niiden korvaaminen. Asiasta muodostui kokouksen ainoa äänestys rikospoliisien ja järjestyspoliisien ollessa asiasta erimieltä. (Poliisimies n:o 13-14/1952).

Kisojen jälkeen yhteenvetoa tehtiin artikkelissa Ansioristi. Esiin nostettiin kansalaisilta tullut erittäin positiivisen palaute. Painetta annettiin SPL:n suuntaan siitä, että poliisin saama arvostus osattaisiin hyödyntää tulevissa virkamiehiä koskevissa palkkaneuvotteluissa. (Poliisimies n:o 15-16/1952).

Lehden numerossa 22 Teodor otti vielä kantaa olympialaisista aiheutuneisiin ylityökorvauksiin. Korvaukset eivät tuntuneet kovinkaan tasapuolisilta tai oikeudenmukaisilta. Yksi iso syy tähän oli se, että ylityökorvausten perusteet eivät olleet selvillä ennen kisoja, eikä ilmeisesti kisojen aikanakaan. (Poliisimies n:o 22/1952).

5.6 Palaute

Etelä-Suomen Sanomat kirjoittivat positiiviseen sävyyn olympialaisten kulusta ja myös poliisin toiminnasta. Liikenne oli sujunut hyvin lisääntyneestä ihmis- ja ajoneuvomäärästä huolimatta. Huliganismia kerrottiin esiintyneen pelättyä vähemmän ja juopuneita jopa tavanomaista vähemmän. Poliisin kerrottiin esiintyneen ammattitaitoisesti. (Helsingin Sanomat 196/24.7.1952, 4).

Kiitokset poliisille esitettiin myös nimimerkillä Kisakylän linja-automiehet. Urheilijoiden kuljetusten kerrottiin sujuneen mallikkaasti, kiitos poliisien vaikutuksen. (Helsingin Sanomat 203/31.7.1952, 17).

Olympialaisten lähestyessä loppuaan liikennepoliisia kiiteltiin jälleen kerran. Kolareita uutisoitiin olleen vastaava määrä tavanomaiseen verrattuna. Lisäksi suurin osa niistä oli ollut lieviä peräänajoja. Sen sijaan rikospoliisi kehotti ihmisiä vielä suurempaan varovaisuuteen, koska varkauksia oli raportoitu normaalia enemmän. (Helsingin Sanomat 206/3.8.1952, 8).

Poliisia sekä myös muita viranomaisia kiitti Turkista saapunut kisaturisti Süreyya Ersöz. Hänen saamansa kohtelu oli hyvää niin kansalaisten kuin viranomaisten taholta. (Helsingin Sanomat 208/5.8.1952, 9).

Liikennettä käsiteltiin pääkirjoituksessa, jossa vielä jaksettiin kiitellä liikennejärjestelyjä ja liikennepoliisin toimintaa. Toimintaa pidettiin jopa ylimitoitettuna, mutta tähän nähtiin odotuksia pienemmät ihmis- ja liikennemäärät. Liikennepoliisin mainittiin esiintyneen kaikkialla moitteettomasti. Kirjoituksessa myös toivottiin maaseudulta komennettujen poliisien saaneen kisoista uusia kokemuksia hyödynnettäväksi omassa työssään. (Helsingin Sanomat 225/22.8.1952, 4).

Numerossa 15-16 oli pääkirjoitus otsikolla Helsingin poliisi. Kirjoituksessa käytiin lyhyesti läpi päättyneitä olympialaisia ja etenkin Helsingin poliisin panosta. Kisoja pidettiin onnistuneina, olihan positiivista palautetta tullut kotimaan lisäksi ulkomailta. Huolellisen valmistautumisen ja suunnittelun merkitystä lopputulokseen korostettiin. Merkkeinä onnistumisesta oli sisäasiainministeriön luovuttaman poliisin ansioristin lisäksi Suomen Autoklubilta saatu kultainen ansiolevyke. Tämä annettiin olympialaisten aiheuttaman liikenteen

hyvin hoidetusta järjestelystä. Helsingin poliisilaitoksen lisäksi kiitosta sai maaseudulta komennetut poliisit. Kirjoittajan mukaan onnistuminen kertoi sekä motivoituneesta otteesta työhön, kuin myös poliisin ammattitaidosta koko maassa. (Suomen poliisilehti n:o 15-16/1952).

Järjestelytoimikunnan puheenjohtajana toiminut von Frenckell kehuu vuorostaan kisojen antia ja merkitystä Suomelle. Hän kiitti erikseen poliisia hyvin sujuneista kisoista. Kehuja saivat niin Helsingin omat poliisit kuin myös maaseudulta komennetut poliisimiehet. Von Frenckell uskoi, että suuren yleisötapahtuman antama kokemus hyödyttää poliisia myös tulevaisuudessa. (Helsingin Sanomat 209/6.8.1952, 2).

Olympiavuosi päättyi kiitoksiin hyvin sujuneista olympiakisoista. Poliiseja kiiteltiin hienosta työstä olympialaisten aikana. Allekirjoittajina olivat sisäasiainministeri V. J. Sukse-lainen sekä ylipoliisipäällikkö Urho Kiukas. (Suomen poliisilehti n:o 23-24/1952; Poliisimies n:o 23-24/1952). Suomen Poliisien liitto teki myös yhteenvedon kuluneesta vuodesta. Sekä tässä, että Sisäasiainministeriön viestissä olympialaiset nostetaan yksittäisenä tapahtumana esille ja kiitellään poliisin toimintaa vuolaasti. Poliisitoimintaa kehuessa Sisäasiainministeriö myönsi, että poliisin työoloissa ja välineissä on edelleen paljon kehitettävää. (Poliisimies n:o 23-24/1952).

6 AINEISTON YHTEENVETO

Tutkimuksen kohteina olleista aihealueista kirjoitettiin hyvin samansuuntaisesti riippumatta siitä, mikä lehti oli kyseessä. Kirjoittelu oli pääosin positiivista ja positiivisiin asioihin ja vaikutuksiin keskittyvää. Kriittisen kirjoittelun kohteena olivat pääasiassa kielitaito sekä poliisien palkkaus. Myös poliisin kalustoa arvosteltiin. Helsingin Sanomissa poliisiin ja olympiakisoihin liittyvä kirjoittelu alkoi hieman ennen kisoja ja päättyi kisojen loputtua. Poliisin rooliin oltiin ilmeisen tyytymättäisiä, eikä kirjoittamisen aihetta juurikaan ollut. Kisojen loputtua positiivista palautetta jaettiin poliisille jokaisen lehden sivuilla.

Yleisesti ottaen olympialaisilla oli laaja kansallinen tuki, eikä epäonnistuminen ollut vaihtoehto. Maailma oli tuolloin myös nykyiseen verrattuna huomattavasti homogeenisempi. Tämä mahdollisesti näkyi asennoitumisessa tietyn asian ympärillä. Ihmiset olivat yhtenäis-

sesti kisojen takana, eikä syytä eriäviin mielipiteisiin nähty. Ainakaan niitä ei haluttu tuoda ilmi.

6.1 Lähdekriittisyys

Tutkimuksessa on kyse osittain historiallisestakin tutkimuksesta, jolloin lähdekriittisyys on merkittävässä asemassa arvioidessa tutkimuksen luotettavuutta. Lehdissä esitetty kirjoittelu on hyvin samansuuntaista riippumatta mikä lehti on kyseessä. Tämä osaltaan lisää aineiston luotettavuutta, koska useampi toisistaan erillään oleva sanomalehti on asioista kirjoittanut yhtenäisesti. On kuitenkin syytä tarkastella aineistolähteitä hieman tarkemmin.

Poliisimies ja Suomen poliisilehti olivat molemmat ilmestyneet jo useamman vuosikymmenen ajan. Molemmat olivat viranomaistahon ammattilehtiä ja työntekijäjärjestöjen virallisia äänenkantajia. Lehdiltä on siis syytä olettaa asiallista ja harkittua linjaa kirjoituksiinsa. Ei pidä kuitenkaan ihmetellä, että kritiikkiä kohdistettiin esimerkiksi palkkaukseen ja kaluston tasoon. Ammattiyhdistyksellä ja liiton virallisella lehdellä onkin velvollisuus ajaa jäsentensä etuja. Kuitenkin kritiikkiä kohdistui myös poliisien kielitaitoon. Ammattitaitoa haluttiin siis myös viedä eteenpäin, eikä vain tuodittautua nykytilanteeseen ja vaatia lisää etuuksia.

Helsingin Sanomat oli virallisesti sitoutumaton, kuten se on tänäkin päivänä. Lehti oli kuitenkin vielä 30-luvulla Kansallisen Edistyspuolueen kannattaja. Edistyspuolue oli tuohon aikaan mukana tukemassa vakaata porvarillista politiikkaa. Vuoden 1950 presidentinvaa-leissa Edistyspuolue oli presidentiksi valitun J.K. Paasikiven takana. Voidaan siis ajatella, että ainakin historiansa puolesta Helsingin Sanomat tuki Suomen ja Suomen hallituksen linjaa Helsingin olympialaisten aikana.

Myös poliisiin voidaan ajatella olleen muovautunut Suomen silloisen poliittisen ilmapiirin mukaiseksi. 40-luvun loppupuolella Valpo II, eli kommunistien miehittämä valtiollinen poliisi oli lakkautettu. Erik Gabrielssonin toimien seurauksena Liikkuvasta poliisista oli siirretty kommunisteihin kuuluvia henkilöitä sivuun sekä sen roolia oli muutenkin supistettu (Hietaniemi 1992, 280). Helsingin olympialaisten aikaan Suomen politiikan vaaran vuodet olivat ohi ja kommunistien valta oli vähentynyt niin poliisissa kuin politiikassakin. Poliisin ja valtiojohtoon sekä yhteiskunnan välillä ei ainakaan ollut selkeää, näkyvää ristiriit-

taa. Tämä voi olla yksi tekijä, miksi kisoihin liittyvä kirjoittelu oli yleisesti ottaen myönteistä.

6.2 Aineiston analysointi

Kisojen aikana poliisi raportoi Helsingin Sanomien välityksellä kaiken sujuvan hyvin. Ennen kisoja esiintyi Poliisimieheissä kirjoitus, jossa esitettiin huoli jokaisen poliisimiehen kyvystä suoriutua annetusta tehtävästä. Helsingin Sanomissa uutisoitiin Suomeen saapuvaksi apua muista Pohjoismaista, mutta tämä uutinen korjattiin tarkoittavan Suomeen poliisin vieraiksi saapuvia poliiseja. Poliisimieheissä julkaistiin kirjoitus, joissa tuotiin esille olympialaisten rooli pohjoismaisen poliisiyhteistyön lisääjänä. Kisojen aikainen käytännön poliisitoiminta synnytti Suomen poliisilehdessä keskustelun tarkoitussidonnaisuuden ja poliisimiehen harkintavallan tuomisesta osaksi poliisitoimintaa. Yleisesti kisojen aikainen uutisointi poliisia kohtaan oli vähäistä, mikä antaa vaikutelman toiminnan sujuvuudesta. Mitään merkittävää uutisoimisen aihetta ei tapahtunut.

Kisoihin valmistautuminen oli huomattavasti laajemman käsittelyn kohteena. Suomen poliisilehdessä käsitellyjä aiheita oli kisojen aiheuttama koulutustarve. Poliisikoulutusta käsiteltiin myös yleisesti, mutta kirjoituksissa nousi esiin myös kisojen aiheuttama lisäpaine koulutukseen. Resurssien riittävyttä kohtaan esitettiin myös huolta, toisaalta luottamus poliisin onnistumiseen oli kirjoitusten aiheena. Poliisimieheissä kirjoitukset kisoihin valmistautumiseen liittyivät enimmäkseen ulkomaille suuntautuneiden vierailuiden uutisoimiseen. Lontoon olympialaisista oli haettu oppia, tosin laihoiin tuloksin, ja kisojen lähestyessä Tanskasta ja Ruotsista haettiin mallia passi- ja matkustusasioihin liittyen. Kisojen alla myös Poliisimieheissä esitettiin ajatus siitä, että poliisi voi olla puuttumatta jokaiseen pieneen asiaan, mikäli se edesauttaa kokonaistilanteen sujuvuutta. Poliisimiehen kirjoittelu oli kuitenkin käytännön esimerkkeihin pohjautuvaa verrattuna Suomen poliisilehteen. Tutkimuksen kannalta on syytä huomioda, ettei Helsingin Sanomien numeroita tarkasteltu kisoja edeltäviltä vuosilta.

Varsinaisesti poliisin kalustoon kohdistuvaa kirjoittelua ei Suomen poliisilehdessä esiintynyt. Poliisimieheissä sen sijaan käsiteltiin olympialaisten aiheuttamaa lisäresurssitarvetta niin henkilöstön kuin ajoneuvojenkin osalta. Kalustoon ja resursseihin kohdistuva kirjoittelu sai palstatilaa myös Helsingin Sanomissa. Useammassa kirjoituksessa kritisoitiin poliisin kaluston kuntoa ja kritisoitiin käytettävissä olevaa rahoitusta. Myös hälytyspuhelimien

saaminen Helsinkiin kiinnosti Helsingin Sanomien sivuilla. Poliisin käytettävissä olevat resurssit ja kalusto vaikuttavat konkreettisesti kansalaisten arkeen. Näin ollen on ymmärrettävää, että asiaa käsiteltiin runsaasti myös Helsingin Sanomissa. Sama koskee myös hälytyspuhelinten saamista ja käyttöönottoa.

Myös kielitaitoon ja uuteen virkapukukuun liittynyt kirjoittelu liittyi poliisin julkisuuskuvaan. Kielitaito nähtiin käytännön työtehtäviä helpottavana perustaitona, mutta myös poliisista sivistyneen kuvan antavana ominaisuutena. Kielitaidon tärkeyttä korostettiin myös olympialaisten avulla, mutta pääpaino kirjoituksissa oli se, että olympialaiset ovat vain yksi tapahtuma, jossa kielitaidosta on apua. Kielitaidon heikko taso oli myös yksi harvoja selkeitä kritiikin kohteita. Kielitaitoa ja tarvetta sen kehittämiseen käsiteltiin selkeästi entien Poliisimieheessä. Tarve kielitaidon kehittymiselle tiedostettiin oman ammattiliiton sisällä useampi vuosi enne kisojen alkua. Etenkin 40-luvun lopulla asiaa käsiteltiin useasti Poliisimiehen pääkirjoituksessa. Yksittäisten poliisimiesten kirjoituksia ei juurikaan esiintynyt. Kurseille osallistumista hankaloitti se, ettei työtehtävistä voitu irrottaa kuin tietty määrä henkilöitä kerrallaan. Kirjoitusten sävy pysyi samanlaisena myös lähestyttäessä olympialaisia. Joko kurseille ei päässyt riittävästi osallistujia tai sitten pyrkijöitä ei ollut riittävästi. Ainakin ammattilehdistö koki tarpeen kannustaa poliiseja osallistumaan koulutukseen.

Poliisin virkapuku-uudistusta koskeva kirjoittelu perustui 40-luvun lopulla ajatukseen yhteispohjoismaalaisesta virkapuvusta. Asiasta oli keskusteltu Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä. Suomessa oltiin samoilla linjoilla esitettyjen ajatusten kanssa ja muutenkin ajatus pohjoismaiden kesken yhtenevästä virkapuvusta koettiin positiivisena ainakin Suomen poliisien liiton taholta. Kisojen lähestyessä uuden virkapuvun käyttöönottoa alettiin kiirehtimään. Uutta virkapukua vaadittiin käyttöön ennen kisoja niin Poliisimiehen kuin Suomen poliisilehdenkin sivuilla. Kisojen alla myös Helsingin Sanomissa julkaistiin kirjoituksia uuteen virkapukuun liittyen. Näitä kirjoituksia yhdisti se, että niissä korostettiin poliisien virkapukuavustusten riittämättömyyttä. Poliisien palkkaus- ja resurssikysymyksiä haluttiin tuoda osaksi myös julkista keskustelua.

Poliisikomentaja Gabrielsson kertoi vierailustaan Lontoon olympialaisissa 1948 ja mainitsi asian yhteydessä poliisien kohteliaan ja hienotunteisen käytöksen. Poliisin käyttäytymistä käsiteltiin kyllä muutaman kerran myös seuraavien vuosien aikana, mutta vasta olympialaisten lähestyessä tämä keskustelu vilkastui. Hyvän käytöksen ja julkisuuskuvan merkitys-

tä korostettiin ja sen vaikutus poliisityön sujuvuuteen huomattiin. Etenkin Suomen poliisilehdessä huomioitiin Reino Kuuselan johdolla hyvän käytöksen ja itsehillinnän merkitys. Kirjoituksissa nostettiin esille myös tärkeä havainto siitä, miten jokaisen yksittäisen poliisimiehen toiminnalla on vaikutus koko poliisin kuvaan. Myös Poliisimieheessä oli huomioitu yksittäisen poliisin merkitys jo vuonna 1949 julkaistussa kirjoituksessa. Kisojen jälkeen niin Poliisimieheessä kuin Suomen poliisilehdessä kirjoitettiin poliisin osoittaneen pystyvän hyvään käytökseen. Poliisimieheessä esille tuli Otto Kososen kirjoittamana havainto siitä, miten hyvällä käytöksellä on poliisin kannalta helpottava vaikutus tehtävien toteuttamisen kannalta.

Poliisin toiminnalla ja hyvällä käytöksellä huomattiin olevan iso merkitys poliisin ja yleisön välisiin suhteisiin. Ennen kisoja jokaisesta lehdestä löytyi mainintoja siitä, miten poliisin ja yleisön suhteet ovat parantuneet, joskin parannettavaa yhä löytyi. Kirjoituksissa oli noussut esiin huomio siitä, miten poliisien tehtävien hoitaminen helpottuu, mikäli poliisin ja yleisön välit ovat hyvät ja luottamukselliset. Tämän tyylistä kirjoittelua oli poliisialan lehdissä useampia kisojen jälkeisenä vuonna 1953. Heti kisojen jälkeen julkaistiin useita eri kirjoituksia, niin ylimmän poliisijohdon kuin myös poliisilehtien toimittajien ja lukijoiden kirjoittamina. Kirjoitukset korostivat poliisin saavuttamaa positiivista julkisuuskuvaa. Kirjoituksia yhdisti myös se, miten tähän saavutukseen osattiin suhtautua suurena haasteena. Poliisin ja yleisön parantuneita välejä tulisi osata hyödyntää mahdollisimman paljon myös kisojen jälkeen.

Poliisien palkkaus oli etenkin poliisilehdissä yleisen kritisoinnin kohteena oikeastaan koko tutkimusajankohdan. Olympialaisiin viitaten kritisoitiin epäselvyyttä ylityökorvauksissa sekä aivan liian pientä virkapukuavustusta. Uusi virkapuku oli yleisen mielipiteen perusteella saatava poliisin käyttöön ennen kisoja. Oli myös yleisesti ottaen tiedossa, että kokenneista poliiseista huolimatta ylityön mahdollisuus oli suuri. Ei voitu siis täysin ymmärtää, miten näihin kahteen asiaan liittyen päätökset korvausasioista tuntuivat olevan vielä kisojen aikana epäselvät. On täysin ymmärrettävää, että poliisien ammattijärjestöjä edustavat lehdet ajavat jäsentensä palkkausasiaa eteenpäin. Myös Helsingin Sanomissa uutisoitiin poliisin palkkausasioista, ja tuotiin näin ollen poliisin esittämiä palkkaepäkohtia julkisuuteen.

Kisojen jälkeen poliisin saama palaute oli käytännössä pelkästään positiivista. Helsingin Sanomissa julkaistiin useita yleisönosastokirjoituksia, joissa keuhuttiin poliisin toimintaa.

Poliisin käyttäytyminen ja julkinen esiintyminen oli yleisin kehujen aihe. Myös Helsingin Sanomien pääkirjoituksessakin annettiin kisojen jälkeen poliisille kiitosta. Yleisön lisäksi poliisi sai kiitosta omalta päällystöltään sekä Sisäasiainministeriöltä. Myös kilpailujen johdosta kiitti poliisin suoritusta. Poliisi sai siis kehuja oikeastaan jokaiselta kuviteltavissa olevalta taholta. Oma organisaatio, ministeriö, media ja yleisö jakoivat kaikki kiitosta.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

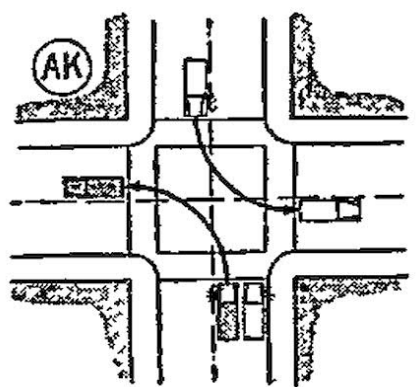
Helsingin olympialaiset ovat tutkimuksen perusteella aiheuttaneet usean eri aiheen tiimoilta keskustelua. Yleisesti ottaen kisat nähtiin suurena haasteena, josta ei ollut vaihtoehtona epäonnistua. Poliisin tehtävä oli turvata kisojen sujuvuus ja turvallisuus sekä osaltaan huolehtia kisaturisteista. Poliisi tiedosti hyvin kisojen merkityksen koko Suomelle. Poliisissa ymmärrettiin myös poliisin näkyvä rooli kisojen aikana.

Kisoihin valmistauduttiin erikseen nimetyn toimikunnan johdolla. Ennen kisoja arvioitiin mahdollisia ongelmakohtia, joista suurimpia olivat poliisin resurssit ja suuriksi kasvavat liikenne- ja turistimäärät. Poliisin sisällä oli jo pitkään ollut esillä tarve kielitaidon lisäämiseksi. Kisojen lähestyminen lisäsi myös muun ammatillisen osaamisen kouluttautumista. Erityisesti panostettiin kisojen vaatimiin erityisosaamisalueisiin. Helsinkiin poliiseja komennettiin jo kaksi viikkoa ennen kisojen alkua, jolloin heille annettiin opetusta käytännön poliisitoiminnasta sekä myös paikallistuntemuksesta.

Poliisi suoriutui kisoista erinomaisesti. Poliisille jaettiin kiitosta niin yleisöltä, kisojen järjestäjiltä kuin myös oman ammattikunnan sisältä. Yksi suurimmista opeista olikin huomata, että poliisi pystyy organisoitumaan ja toimimaan suuren kansainvälisen tapahtuman aikana. Olympiakisojen jälkeen useissa eri kirjoituksissa iloittiin tästä samasta asiasta. Onnistuminen osoitti sen, että valmistautuminen oli ollut riittävää ja poliisien ammattitaito hyvällä tasolla. Paljon esitettiin toiveita siitä, että muualta komennetut poliisimiehet veisivät kisoista saatua arvokasta oppia ja kokemusta kotipaikkakunnalleen. Olympialaisten vaikutukset heijastuivat siis kaikkialle Suomeen.

Olympialaiset aiheuttivat myös useita muutoksia, mitkä eivät suoranaisesti liittyneet poliisiin. Merkittävimpiä olivat liikenneolojen kehittyminen ja matkustamisen muuttuminen. Kisojen aikana oli voimassa viisumivapaus, mutta pysyviä vaikutuksia aiheutti Pohjois-

maiden välille solmittu passivapaus. Liikenneolosuhteita haluttiin kehittää korkeiksi nousseiden onnettomuusmäärien laskemiseksi, sekä myös Suomen imagon kohottamiseksi. Osa kisojen aikaisista liikennejärjestelyistä jätettiin voimaan myös kisojen jälkeen. Esimerkiksi Autoklubi ehdotti ryhmittymissääntöjen päivittämistä Helsingin kaupunginvaltuustolle. Tuolloin säännöt määriteltiin kaupungin liikennejärjestyssäännössä. (Helsingin Sanomat 143/29.5.1952, 7). Kyseinen ehdotus tunnetaan nykyään normaalina liikennesääntönä.

AK:n Helsingin liikennejärjestykseen esittämä kansainvälinen kaartamistapa risteyksissä, jota kaupunginhallitus ei vielä ole katsonut voivansa hyväksyä.

Kuva 7. Autoklubin ehdotus uudesta ryhmittymissäännöstä. (kuva: Helsingin Sanomat)

7.1 Vaikutukset poliisin toimintaan

Olympialaisilla oli vaikutusta moniin eri asioihin, mutta olivatko kisat vain muutoksen osatekijä vai alullepanija? Kielitaidon merkitystä korostettiin olympialaisiin vedoten, mutta tarve oli tiedostettu myös ennen kisoja. Olympialaiset ensimmäisenä kansainvälisenä suurtahtumat kuitenkin konkreettisesti toivat esille tarpeen kielten osaamiselle ja tämän myötä kannusti poliiseja kehittämään kielitaitoaan.

Poliisin käyttäytymiseen kiinnitettiin enenevässä määrin huomiota kisojen lähestyessä ja kisojen aikana. Poliisista ja sitä kautta Suomesta haluttiin antaa positiivinen kuva. Poliisi tarkoituksellisesti pyrki olla puuttumatta vähäisiin rikkeisiin. Tärkeintä oli, että järjestys ja turvallisuus säilyivät ja toiminta oli kaikille osapuolille sujuvaa. Kisojen jälkeen heräsikin keskustelua tarkoitussidonnaisuudesta ja tarpeesta antaa poliisille harkintavaltaa vähäisten rikosten kirjaamiseen. Esimerkkejä haettiin Ruotsista sekä kisojen aikaisesta poliisitoiminnasta. Kun miettii nykypäivän poliisitoimintaa, ovat tarkoitussidonnaisuus ja vähimmän haitan periaate merkittävä osa poliisin tehtävien hoitoa.

Poliisi kalusto on kehittynyt jatkuvasti historian aikana. Selvää kehitystä oli nyt tutkitun aineiston perusteella saavutettu radioiden sekä Helsingin hälytyspuhelinverkoston muodossa. Radiotoiminta oli Helsingissä alkanut jo vuonna 1938. Alkuajoista radiopoliisin tehtävien lukumäärä oli olympiavuoteen mennessä jo yli kuusinkertaistunut. Radioiden lisähankinnat mahdollistivat suuremman henkilömäärän ja radiopoliisitoiminnan kehittymisen. Ajan saatossa radiopoliisista kehittyikin valvonta- ja hälytyspoliisi. (Radiopoliisi: Helsinki 1938-1978). Hälytyspuhelinverkosto saatiin osittain valmiiksi ennen kisoja, mutta suunnitellusta puhelinmäärästä merkittävä osa oli vielä kisojen aikana rakentamatta. Vaikka uusia hankintoja saatiin, pidettiin kaluston tasoa yleisesti ottaen kovin heikkona. Syypääksi löydettiin liian pienet määrärahat. Poliisin kehoa kalustoa käsiteltiin poliisilehtien sivujen lisäksi myös Helsingin Sanomissa. Toisaalta Poliisimiehen Reino Moisio piti olympiakisoja päätekijänä, kun poliisi oli saanut lisämäärärahan auto- ja radiokaluston uusimiseen vuonna 1952.

Resurssien osalta poliisissa vallitsi ja tuntuu vallitsevan nykyäänkin ainainen puute. Kisojen kerrottiin vaikuttaneen positiivisesti joihinkin hankintoihin ja lisärahoitusten saamiseen. Merkittävää oli se, että kalusto ja resurssiasiat kiinnostivat myös sanomalehdistön sivuilla. Poliisin kannalta on tärkeää, että muutostarpeet tuodaan osaksi julkista keskustelua. Lisäksi julkinen keskustelu suhtautui kalustohankintoihin poliisia kannattaen ja tukien.

Poliisin ja kansan parantuneista suhteista kirjoitettiin ennen kisoja. Olympialaiset eivät käynnistäneet siis tarvetta suhteiden parantamiselle, mutta olivat yhtenä merkittävänä tekijänä lisäämässä suhteiden parantamista. Poliisilla oli takana haastavat ajat 40-luvun lopun lakkomellakoiden kanssa ja haasteita kansalaisten kanssa toi tulevaisuudessa yleislakko vuonna 1956.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Helsingin olympialaiset antoivat lisävauhtia monelle kyseisenä aikakautena puhuttaneelle asialle. Julkisen keskustelun piiriin saatiin monia poliisille tärkeitä asioita, kuten palkkaus ja poliisin kalusto. Poliisien kielitaito, virkapuku-uudistus, kalustohankinnat ja imagon muuttaminen yleisöystävällisempään olivat kaikki olleet puheenaiheita jo ennen kisoja.

Olympialaiset kuitenkin osoittivat konkreettisen tarpeen kehittää poliisin toimintaa ja olosuhteita.

Olympialaiset nähtiin myös poliisissa koko kansakunnan yhteisenä tavoitteena. Lehdissä oli hyvin vähän kisoja kyseenalaistavaa tai niitä kritisoivaa kirjoitusta. Mikäli kritiikkiä esiintyi, taustalla oli halu varmistaa poliisin onnistuminen. Olympialaiset nähtiin myös mahdollisuutena viedä asioita eteenpäin. Konkreettisesti tämä näkyi esimerkiksi lisärahoituspäätöksinä. Ihmisiä oli myös helppo saada koulutettua, koska koulutukselle oli esittää selkeä, yleisesti hyväksytty kohde.

Jo ennen kisoja tiedostettiin, ettei poliisi kykene puuttumaan kaikkiin yksittäisiin rikoksiin. Yleinen järjestys ja turvallisuus pystyttiin silti ylläpitämään. Poliisi sai myös hyvin paljon kiitosta toiminnastaan. Kisojen jälkeen esitettiinkin ajatus poliisin harkintavallan lisäämisestä. Tämä oli merkittävä muutos aiempaan, jolloin poliisin oli puuttuttava pienimpäänkin rikokseen. Nykyään poliisin käyttämä harkinta on jokapäiväistä ja sen avulla toiminta saadaan pidettyä sujuvana ja myös oikeudenmukaisena.

Poliisin ja yleisön suhteiden parantamiseksi oli tehty työtä jo ennen kisoja. Kisat olivat kuitenkin suuri tapahtuma, jossa toimintaa voitiin etukäteen suunnitella myös tämä näkökulma huomioiden. Kisojen jälkeen konkreettisesti havaittiin, että hyvällä käytöksellä ja yleisöystävällisellä toiminnalla saatiin aikaan poliisin kannalta positiivisia tuloksia. Onnistuminen lisäsi myös poliisin saamaa kunnioitusta ja arvostusta.

Helsingin olympialaiset eivät välttämättä käynnistäneet poliisissa suurta muutostarvetta. Poliisin toiminta on kehittynyt jatkuvasti koko poliisin olemassaolon ajan. Olympialaiset avulla kuitenkin useita hankkeita ja toimintatavan muutoksia saatiin vietyä eteenpäin. On myös tärkeää huomioida Suomen ja myös poliisin saama kansainvälisten positiivinen palaute. Poliisi oli osoittanut hallitsevansa suuren kansainvälisen tapahtuman järjestämisen. Kisoja seuraavina vuosikymmeninä Suomi sai järjestettäväkseen myös muita kansainvälisen huomion keskipisteenä olleita tapahtumia, kuten Etyk-huippukokous 1975. Olympialaisten antama kokemus oli varmasti hyödyksi tulevia suur tapahtumia ajatellen.

9 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää Helsingin olympialaisten vaikutuksia poliisin toimintaan. Lehdistömaterialin avulla sai kattavan käsityksen koko kyseisen aikakauden koko-

naiskuvasta. On selvää, että olympialaisilla on ollut merkittävä rooli myös poliisitoiminnan kehityksessä. Mielestäni aineisto oli kattavaa ja sen avulla päästiin pureutumaan poliisin sisällä käytyyn keskusteluun. Tutkimus auttoi hahmottamaan, että kehitystä on tapahtunut poliisin omien aloitteiden lisäksi myös kansainvälisten esimerkkien innoittamana.

Tutkimus on opinnäytetyöksi riittävän laaja. Aiheena olympialaiset mahdollistaisi kuitenkin tutkimuksen toteuttamisen paljon laajempaan tai jotakin toista menetelmää käyttäen. Tämän tutkimuksen aineistoa olisi voinut tutkia laajemmin tai aineistoksi olisi voinut valita vielä enemmän lehdistömateriaalia.

Poliisitoiminnan kehityksen historia on aiheena todella mielenkiintoinen ja mahdollistaisi monenlaisia tutkimuksia ja lähestymiskulmia. Nyt saatuja tuloksia olisi mielenkiintoista verrata tarkemmin esimerkiksi olympialaisten jälkeisten vuosien tapahtumiin ja niiden vaikutuksiin. Oliko poliisin ja kansan lähentymisestä esimerkiksi apua yleislakon haasteista selvittäessä? On tärkeää, että poliisitoimintaa kehitetään tulevaisuudessa yhä tehokkaammaksi ja laadukkaammaksi. Historian tuntemus ja sen hyödyntäminen on yksi arvokas työkalu tähän tarkoitukseen.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere. Osuuskunta Vastapaino.
- Boberg, Henrik. 2004. Mustaa valkoisella – näkökulmia sanomalehtiin historiallisena lähteenä. Teoksessa: Lähde – historiallinen aikakauskirja 1/2004. Joensuu. Labyrintti ry. Luettavissa: <https://aikakauskirjalahde.files.wordpress.com/2016/04/lahde1-04.pdf>. Luettu 27.3.2020.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Osuuskunta Vastapaino.
- Hietamies, Tuija. 1992. Lain vartiossa, poliisi Suomen politiikassa 1917-1948. Helsinki. Suomen historiallinen seura.
- Itsenäisen Suomen poliisi-verkkonäyttely. Poliisimuseo. Luettavissa: <https://www.poliisi100.fi>. Luettu 21.3.2020.
- Jansson, Julia & Kari, Markus & Kokkonen, Ilja & Kostianen, Aura. 2018. Muodollisesti pätevä? Poliisikoulutus itsenäisessä Suomessa. Poliisiammattikorkeakoulu.
- Keskinen, Kimmo & Silvennoinen, Oula. 2004. Helsingin poliisilaitoksen historia. Helsinki. Helsingin kihlakunnan poliisilaitos.
- Levä, Ilkka. 2008. Kansallisvaltion teräsmiehestä valtakunnan sovittelijaksi, poliisikulttuurin psykohistorialliset solmukohtat 1930-1997. Helsinki. Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Paasikivi, J. K. 1986. Paasikiven päiväkirjat 1944-1956, osa 2. Toim. Blomstedt, Yrjö & Klinge, Matti. Juva. WSOY.
- Perälä, Reijo. 2013. Suomi pesi kasvojaan olympialaisia varten. Artikkel. Luettavissa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/06/13/suomi-pesi-kasvojaan-olympialaisia-varten>. Luettu 21.3.2020.
- Puusniekka, Anna ja Saaranen-Kauppinen, Anita. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto (verkkojulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/> Luettu: 22.3.2020.
- Radiopoliisi: Helsinki 1938-1978. Radiopoliisin 40-vuotisjuhlatöimikunta.
- Raevuori, Antero. 2002. Viimeiset oikeat olympialaiset Helsinki 1952. Helsinki. Gummerus kustannus Oy, Ajatus Kirjat.
- Rasila, Viljo. 1973. Tilastomatemaattisen analyysien käyttömahdollisuudet lehdistötutkimuksessa. Teoksessa: Ritari, Kristiina (toim.) 1973. Lehdistötutkijain seminaari 1973. Helsinki. Helsingin yliopiston historian laitoksen julkaisusarja n:o 1.
- Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Schulman, Harry & Pulma, Panu & Aalto, Seppo. 2000. Helsingin historia vuodesta 1945, osa 2. Helsinki. Oy Edita Ab.
- Teräväinen, Erkki. 2008. Huomioita lehdistöstä historian tutkimuksen kohteena. Luettavissa: <https://www.ango.fi/userData/ango/artikkelit/lehdisto1pdf.pdf> Luettu 21.3.2020.

Uusitalo, Hannu. 1991. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Juva. WSOY.

Ylikangas, Heikki. 2015. Kalle Haatanen: Miten historiaa tutkitaan? Heikki Ylikangas Kalle Haatanen haastateltavana. Kuunneltavissa: <https://areena.yle.fi/1-2584901>

Wickström, Mika. 2002. Helsinki 1952. Suomen Urheilumuseosäätiön julkaisuja n:o 26.

Lehdistöaineisto

Helsingin Sanomat. 1952.

Poliisimies. 1929.

Poliisimies. 1948. Helsinki. Poliisimieslehti Oy

Poliisimies. 1949. Helsinki. Poliisimieslehti Oy (numerot 1-12), Suomen poliisien liitto ry (numerot 13-24)

Poliisimies. 1951. Helsinki. Suomen poliisien liitto ry

Poliisimies. 1952. Helsinki. Suomen poliisien liitto ry

Poliisimies. 1953. Helsinki. Suomen poliisien liitto ry

Suomen poliisilehti. 1921. Turku. Suomen poliisilehden toimitus.

Suomen poliisilehti. 1949. Turku. Suomen poliisilehden kustannusosakeyhtiö.

Suomen poliisilehti. 1950. Turku. Suomen poliisilehden kustannusosakeyhtiö.

Suomen poliisilehti. 1951. Turku. Suomen poliisilehden kustannusosakeyhtiö.

Suomen poliisilehti. 1952. Turku. Suomen poliisilehden kustannusosakeyhtiö.

Suomen poliisilehti. 1953. Turku. Suomen poliisilehden kustannusosakeyhtiö.